

Mot.
1989/90
Sk81

Motion till riksdagen

1989/90:Sk81

av Lars Werner m.fl. (vpk)

med anledning av prop. 1989/90:110

Reformerad inkomst- och företagsbeskattning

För en rättvis skattereform

Inledning

I motionen redovisar vpk förslag för en rättvis skattereform. Vpk verkar för en grundläggande skattereform. En reform som minskar skatten på arbete och ökar skatten på kapital och produktion.

Vpk stödjer ej den uppgörelse om skatterna som träffats mellan socialdemokraterna och folkpartiet. Vpk motsätter sig således den skattekompromiss som redovisas i propositionerna 1989/90:110 och 1989/90:111. Vpk:s kritik mot propositionerna utgår från en fördelningspolitisk syn där vi förutsätter att skattepolitiken verksamt skall bidra till att minska inkomst- och förmögenhetsklyftor.

Vpk vill att en skattereform skall utgå från principen om skatt efter bärkraft. Vpk presenterar i denna motion grundlinjerna för en rättvis skattereform. I motionen presenterar vi också förslag till beslut för skatteuttaget under 1991.

Sammanfattning

Vpk anser att det finns behov av en grundläggande skattereform. Genom flera skattebeslut under 1980-talet har de bäst ställda gynnats i skatte- och fördelningspolitiken. Socialdemokraternas och folkpartiets skatteomläggning för 1991 leder åt fel håll. Vpk menar att Sverige behöver en skattereform för rättvisa, där de lågavlönade sätts i främsta rummet och där kommuner och landsting får erforderliga resurser till sin verksamhet.

Dagens skattesystem som på papperet är progressivt har stora brister. Några av felen är möjligheterna till skatteplanering genom stora avdrag och andra metoder för att minska progressiviteten. Därför behöver vi ett nytt skattesystem.

Vpk yrkar avslag på propositionerna. De brister i fördelningspolitisk rättvisa och slår mot lågavlönade och kvinnor.

Det finns dock delar i regeringsförslaget som vpk ser positivt på. Det gäller den ökade kapitalbeskattningen och de minskade möjligheterna till skatteundandragande samt begränsningar av skattefria förmånerna för höginkomsttagare.

Vpk föreslår att statlig skatt tas ut med 20% på taxerad förvärvsinkomst över 180 000 kronor, 30% för inkomster över 240 000 kronor samt 40% för inkomster över 300 000 kronor.

Vpk föreslår ett högre grundavdrag för låginkomsttagare. I vpk:s alternativ trappas grundavdraget upp till 20 000 kr inom inkomstsiktet 30 000 – 60 000 kr. Avdraget trappas ned från en inkomst på 120 000 kr. För inkomster över 180 000 kr föreslår vpk att grundavdraget slopas.

Vpk vill ha en strikt enhetlig kapitalbeskattning på 30%, utan de många undantag som medges i propositionen.

Vpk verkar för att företagen skall vara med och finansiera sänkt skatt på arbete. Propositionens förslag om en företagsskatt på 30% blir i realiteten endast ca 20% genom införandet av en ny skatteutjämningsreserv SURV. Förslaget om SURV gynnar främst stora aktiebolag. Vpk motsätter sig denna nya reserveringsmöjlighet.

Vpk:s förslag till sänkt inkomstskatt finansieras till skillnad mot regeringens alternativ huvudsakligen genom ökad beskattning av kapital och företag. Vpk finansierar sitt förslag utan intäkter från osäkra s.k dynamiska effekter.

Vpk avvisar höjningar av de indirekta skatter som ytterligare förstärker skatteomläggningens sneda fördelningseffekter. Vpk föreslår att energimomsen avskaffas. Det är fördelningspolitiskt och miljömässigt riktigare att beskatta energi via punktskatter.

Vpk föreslår att matmomsens avveckling inleds genom en reducering med 1/3 under 1991.

Jämförelse	Vpk	Proposition
Sänkt inkomstskatt	- 54,9 mdkr	- 63,0 mdkr
Höjd skatt på kapital	+ 40,9 mdkr	+ 31,0 mdkr
Företagsskatt	+ 7,2 mdkr	+ 1,2 mdkr
Näringsverksamhet etc	+ 9,2 mdkr	+ 9,2 mdkr
Summa förstärkning	= 57,3 mdkr	= 41,4 mdkr

1. Varför behövs det en skattereform?

1.1 Bakgrund

Dagens skattesystem

I teorin har Sverige ett progressivt skattesystem. I verkligheten finns en mängd kryphål. Tillsammans leder dessa till att den formella progressiviteten urholkas kraftigt. I praktiken betalar höginkomsttagare ofta inte mer procentuell skatteandel än låg- och normalinkomsttagare. Den genomsnittliga skatten på bruttointkomsten ligger på 30–40% för de flesta. Först vid inkomster runt 250 (XX) blir det formella skatteuttaget ca 50%. Om hänsyn tas till genomsnittliga underskottsavdrag, flyttas gränsen till 300 000 kronor.

Det nuvarande skattesystemet innehåller en rad olikheter. Olika inkomster/kapitaltillgångar beskattas efter olika principer.

Hög skattebelastning	Låg skattebelastning
Arbetsinkomster	Kapitalinkomster
Banksparande	Aktiesparande
Varor (momsen)	Tjänster
Kommun. låg skattekraft	Kommun. hög skattekraft
Löntagare	Egen företagare
Löntagare (utan löneförmån)	Löntagare (med löneförmån)
Små företag	Stora företag

Skatt på arbete och kapital

Det totala skatteuttaget på arbetsinkomster ger ca 260 miljarder kr medan det effektiva skatteuttaget netto på kapital ger ett beräknat minus på 5 miljarder kr. Genom att systemet blandar olika principer blir det mycket lönsamt att förvandla en typ av inkomst till någon annan form, arbetsinkomst till kapitalinkomst, eller förvärvsinkomst till kapitalinkomst, etc. Omvandlingarna ger vinster för individ och företag, och förluster för samhälle och andra skattebetalare. Arbete och kapital brukas inte där de gör bäst nytta, utan där de ger minst skatt.

Problemområden

Marginalskatt

Den statliga inkomstskatten 1989 hade tre brytpunkter. Vid kommunal skatt på 30 kr gav skatteskalen nedanstående effekt (beskattningsbar inkomst)

	stat skatt	marginal effekt
- 75 000 kr	5 %	35 %
75 000 kr -	17 %	47 %
140 000 kr -	31 %	61 %
190 000 kr -	42 %	72 %

Om denna skala tilläts vara oförändrad så skulle huvuddelen av löntagarna i normala inkomstlagen betala en marginalskatt på drygt 60 % redan år 1991. Likaså skulle extrema låginkomsttagare år 1991 få betala en marginalskatt på ca 50 %.

Kommunalskatt

De höga marginaleffekterna i låga och normala inkomstlagen skapas inte genom en hög progressiv statlig skatt. Effekterna grundläggs genom ett högt proportionellt kommunalt skatteuttag, f.n. runt 31 kr.

Skillnaderna i kommunalskatt tillsammans med olika kommunala avgifter ger stora skillnader i disponibel inkomst för hushållen. Skillnaden mellan högsta och lägsta kommunalskatt är ca 7 kr. En differens i marginalskatteeffekt på 7 %. Om hänsyn tas även till olika avgifter kan skillnaden i disponibel inkomst mellan två likvärdiga barnfamiljer uppgå till drygt 20 000 kr om året.

Företagsskatt

Företagsskatten i Sverige är formellt sett hög. Företagsskatten var progressiv

fram till mitten av 40-talet. Då införde Wigforss en proportionell skatt på 50 %. För att stimulera investeringar infördes samtidigt generösa möjligheter till skattefria avskrivningar och reserveringar.

Detta gör att skatten i praktiken är mycket lägre. Den effektiva genomsnittliga företagsbeskattningen för samtliga icke finansiella företag ligger på 13,2 %, för de större börsbolagen ligger den bara på 10,0 %. Skatteuttaget på mindre familjeföretag (och utlandsägda företag) är dock avsevärt högre och kan beräknas till runt 20 % (URF I, bilaga F sid 484).

I praktiken motsvarar bolagsskatten inte en större kostnad än företagens utgifter för reklam, affärsresandet kostar mer än skatten. För 1988 gällde följande relationer.

Affärsresande = 23 mdkr

Bolagsskatten = 21 mdkr

Reklam = 20 mdkr

Sverige har en företagsbeskattning som i hög grad gynnar stora industrikoncerner. Detta gentemot internationella konkurrenter och svenska småföretag.

Moms

Momsen är numera en av statens viktigaste inkomstkällor. Momsen bedöms av skatteexperter som "bra" för den som vill ta ut ett tämligen högt skatteuttag på hushåll och konsumtion.

Av bl.a. detta skäl har skattemotståndare lyckats blockera införandet av moms i USA. Införandet av en begränsad moms i Japan 1989 ledde till att liberaldemokraterna miste sin majoritet i överhuset. Inom EG är det regel att vissa varor som tex mat har lägre moms nivå än andra varor. I Sverige sägs att moms nivån är generell. I verkligheten finns det reduceringsregler på en mängd områden. Momsen omfattar tills nu främst köp av varor, inte tjänster. Det är således momsbelagt att handla mjölk, men momsfritt att hyra en "skatteplanerare". Man hävdar att moms en proportionell skatt. En skatt som belastar alla lika. Detta är inte korrekt.

Folk med låga inkomster betalar en större andel av sin inkomst i moms än rika. Den svenska moms en således en skatt med regressiva drag, dvs den belastar fattiga hårdare än rika.

Kapitalbeskattning

Den personliga kapitalbeskattningen efter dagens regler leder till ett beräknat skattebortfall för stat och kommun på 5 – 10 miljarder kr. Detta trots att hushållen har en nettoförmögenhet runt 1 500 miljarder kr (RINK del I sid 87).

Orsaken är dagens generösa möjligheter till avdrag för lån etc.

Kryphål – Fånga hajarna i skattenätet

En vpk-slogan är "fånga hajarna i skattenätet". Riksskatteverket (RSV) har redovisat ett exempel på hur dåligt dagens system fungerar. Verket undersökte aktieförsäljningar som gav ett pris på drygt en miljard. Vinsten var ca 900 milj.kr. Beskattningsunderlaget enligt gällande regler blev 300 milj.kr. Av denna beskattningsbara vinst kvittades 285 milj.kr bort mot redovisade förluster. Återstod till beskattning 15 milj.kr. Detta kvittades bort mot förluster på korttidsinnehav av aktier och andra värdepapper.

RSV har påtalat att banker och kreditinstitut nu helt öppet säljer transaktionskedjor, för att ge önskat skatteresultat.

Några olika typer de senaste åren är följande: omvandla reavinst till kapitalvinst, skaffa dubbla avdrag genom andelar i handels- och kommanditbolag, förvandla inkomst av förvärvsverksamhet till inkomst av lågbeskattad reavinst, handel med förluster och andelar i utdelningsfonder, köp av förlust- och s.k. skalbolag.

Omfattning

Skattefusk är omöjligt att beräkna korrekt. Den "lagliga" skatteflykten kan uppskattas efter några indikatorer. Handeln med handels- och kommanditbolag låg vid 1988 års taxering på 10 miljarder kr. Utdelningsfonderna ligger normalt på ca 3 miljarder, runt utdelningstillfället växer de genom tillfälliga insättningar till ca 30 miljarder kr, för att sedan återgå till normalläge. Handeln med förlust- och skalbolag beräknas av RSV till "åtskilliga miljarder".

Ovanstående uppgifter måste ses som försiktiga överslag. Bara dessa tre metoder omsätter ca 45 miljarder kr. Det är inte osannolikt att de verkliga beloppen rör sig om vida större belopp.

Nya aktörer

Moralen har urholkats även inom skattefinansierade verksamheter. Några exempel: staten sålde Uddevallavarvet för en symbolisk summa, Volvo fick genom köpet förlustavdrag som kan uppskattas till ca 900 milj.kr. En mängd kommuner har sålt vattenverk, hamnar etc, till privata företag (köp med återköpsrätt/-skyldighet). Kommunerna hyr anläggningen av den nye ägaren, kommunerna får pengar och företagen förlustavdrag. Företagen slipper skatt och staten (indirekt) kommunerna tappar skatteinkomster.

Orsaker

Högern hävdar att orsakerna är ett för högt skattetryck. Nyliberala marknadsekonomer ger samma förklaring. Det är riktigt att mer *likformiga skatter och* färre avdragsmöjligheter skulle göra att det blev mindre skatteplanering. Ingen kan dock redovisa några undersökningar som visar att länder med lägre skatteuttag har mindre skatteplanering.

Slutsatser

Skattesystemet läcker som ett såll. Andra får betala den skatt som myglarna borde betalt. Omfattningen berör minst 45 miljarder.

Orsakerna är främst möjligheten att utnyttja avdragsrätter, och olika skatteinivåer inom systemet. Ingen tror att något system kan täppa till alla hål. Att fortsätta att laga och lappa på befintligt system är dock inte tillrådligt. Vpk vill skapa ett skattesystem som "fångar hajarna i skattenätet".

1.2 Internationell skattepolitik

I många länder driver man nu igenom skatteomläggningar som innebär minskad skatt på arbetsinkomster och sänkt marginalskatt. Andelen indirekta skatter ökar. I många av länderna kombineras åtgärderna med försök att sänka det totala skatteuttaget.

Förr hade USA ett skattesystem som var snarlikt det svenska. I två omgångar har man sänkt marginalskatterna. Detta skulle finansieras bl.a. med beskurna avdragsrätter och "dynamiska effekter". USA har nu ett mycket stort budgetunderskott.

En annan viktig finansieringspost var ett ökat skatteuttag på företagen. Reagans reform förutsatte att företagen som grupp skulle betala omkring 120 miljarder dollar mer i skatt under en femårsperiod. För privatpersoner skulle skatten sänkas med motsvarande belopp. Avskaffandet av skattekrediten för investeringar beräknades leda till en ökad kostnad för företagen på ungefär 150 miljarder dollar över fem år.

I USA finansierades en stor del av skatteomläggningen av företagssektorn. I Sverige säger socialdemokrater och borgare i utredningarna att så skall Sverige inte göra. I den meningen ligger propositionen till höger om Reagan.

Moms utomlands

Momsen i Västeuropa är bred men differentierad. Normalt är matmomsen lägre än annan moms, ibland helt slopad. Inom EG har man utfärdat riktlinjer för momsen. Följande områden kan undantagas: sjukvård, social omvårdnad, utbildning, kultur, idrott, transporter, fast egendom (hyra) samt bank- och försäkringsverksamhet.

EG-kommissionen har föreslagit att momsbelagda varor och tjänster skall ha moms inom två "band", två skattesatser, en mellan 14 och 20 %, och en reducerad mellan 4 och 9 %. Den lägre skall omfatta livsmedel, energi för belysning och uppvärmning, vatten, läkemedel, böcker och tidningar, samt persontransporter.

Företagsskatt utomlands

Den svenska företagsskatten är proportionell och formellt sett hög. Den effektiva företagsbeskattningen är internationellt sett låg.

SCB har mätt den betalda skatten som andel av resultat före dispositioner i svensk respektive utländsk koncernandel för de 17 största internationella svenska företagen. I Sverige pendlar denna skatteandel mellan 8 och 15 %, medan den ligger på 40–60 % i utlandet. Nettovinstmarginalen för de 17 största utlandsetablerade företagen ligger högre i Sverige än för den utländska delen.

För samtliga icke finansiella företag ligger skatten på 14,6 %, och för börsbolagen lägre, 10,4 % (källa URF I, bilaga B sid 446, 448). Med korrigerering för förlustandelar sjunker andelen ytterligare till 13,2 % respektive 10,0 % (URF I bilaga F 484).

Enligt förslag från URF skall Sverige få Europas lägsta företagsskatt även formellt. Företagsskatten är progressiv i ett flertal andra länder, tex USA, Canada, Belgien m.fl.

2. Vägen till proposition

2.1 Skatteutredningarna

Den föreslagna skatteomläggningen utgår från Utredningen om reformerad inkomstbeskattning RINK, Kommittén för indirekta skatter KIS samt utredningen om Reformerad företagsbeskattning URF.

Det rådde och råder en bred enighet om behovet av att tillsätta utredningarna. Vpk var dock inte överens om de direktiv som regeringen gav till utredningarna.

Vpk är starkt kritiskt till det sätt som utredningsarbetet bedrevs på. Arbetet drevs på sparlåga fram till dess att dåvarande finansministern Feldt presenterade sin så kallade "skattebomb" i november 1988. Detta gjorde att väljarna inte hade rätt information om utredningarnas konsekvenser inför valrörelsen 1988.

Då presenterade folkpartiet ett skatteförslag som utsattes för hård kritik bl.a. från vpk och socialdemokraterna. Folkpartiets förslag var dock mycket snarlikt det alternativ som hösten därpå blev socialdemokraternas. Det måste betraktas som ett utslag av bristande politisk etik att hantera skattefrågan och valrörelsen på detta vis.

Efter finansministerns utspel drevs arbetet i en mycket snabb takt. Det forcerade arbetet gjorde att ledamöter som ej delade regeringens grundsyn fick arbeta under mycket besvärliga förhållanden. Tidsbristen var så stor att ett intern-PM från RINK angav att alternativ som ej kunde förväntas samla majoritet ej kunde beredas inom utredningen.

Positivt var att en särskild utredning, Utredningen om inflationskorrigerad inkomstbeskattning IBU, tillsattes med uppgift att snabbtreda möjligheten att införa ett system för real beskattning. (Se avsnitt 16.2)

Utredningarna presenterade sina betänkanden i juni 1989. Föreliggande proposition ansluter nära till utredningarnas förslag. Under sommaren och förhösten 1989 var förslagen på remissomgång. Då skatteförslagen ej skulle komma att diskuteras i en valrörelse, hade det funnits skäl att söka alternativa vägar för att få skattefrågan belyst i en bred och folkligt förankrad debatt. Jämför tex de offentliga satsningarna på information kring folkomröstningen om kärnkraften.

Regering och riksdag gjorde inga sådana åtgärder men genom förslagets kontroversiella karaktär skapades en omfattande kritik, i media och bland allmänheten. Medan skatteförslagen mottogs tämligen positivt bland de etablerade remissinstanserna, särskilt inom näringslivet, så var misstron mot skatteförslagen desto större bland allmänheten. En rad oberoende fördelningsstudier bl.a. från SCB och LO visade att förslagen brast i fördelningspolitisk rättvisa.

Haga – Rosenbad

Till hösten 1989 valde regeringen att ytterligare forcera skattefrågan. Oppositionen bjöds in till samtal om att tidigarelägga skattereformen till 1990. Regeringen ville således inleda realförhandlingar om skattefrågan, innan något

oppositionsparti haft verklig möjlighet att studera remissvaren. Det var att visa bristfällig respekt för det arbete som bedrivits av remissinstanserna.

Vpk noterade den fördelningskritik som riktats mot förslagen. Vpk konstaterade också att tre partier, vpk, centerpartiet och miljöpartiet, om än i varierande grad var eniga om att förslagen måste korrigeras i fördelningspolitiskt rättvis riktning. Två partier, folkpartiet och moderaterna, kritiserade från motsatt riktning och menade bl.a. att utredningarna föreslog en för hög skatt på kapitalsidan. Moderaterna drev dessutom ståndpunkten att skatteuttaget allmänt och direkt skulle sänkas.

Vpk var motståndare till inriktningen i förslagen, men menade att det var riktigt att försöka blockera de värsta konsekvenserna av en skatteomläggning utifrån utredningarnas grundlinjer. Vpk:s verkställande utskott presenterade i oktober 1989 en skattepolitisk grundval för samtal med regeringssidan. Vpk menade att man borde försöka skapa en samsyn mellan vpk, centerpartiet, miljöpartiet och socialdemokraterna. Regeringen valde dock att föra realförhandlingarna med folkpartiet. Uppgörelsen s – fp var en kapitulation för den skattelinje som kritiserades så skarpt i valet 1988.

I februari 1989 ställde folkpartiet fem krav på en skattereform.

- 1 Sänkt marginalskatt med ett tak på 50 %.
 - 2 Inflationsskyddade skatteskalor.
 - 3 Enhetlig kapitalbeskattning.
 - 4 En i princip enhetlig mervärdesskatt.
 - 5 Den sänkta inkomstskatten finansieras genom höjning av andra skatter.
- Som framgår av propositionerna 89/90:110 och 111 så fick folkpartiet igenom sina krav.

2.2 Uppgörelsen s – fp

Uppgörelsen mellan s och fp var en framgång för folkpartiet men på några punkter segrade kritiken mot RINK.

- Gränsen för statlig inkomstskatt sänks från 200 000 kr till 180 000 kr i taxerad inkomst.
- En låglönerabatt i form av ett förhöjt grundavdrag införs.
- Förslaget om grundavgift (socialavgift) på pensionerna överges.
- Reseavdragen behålls.

På andra områden innebar uppgörelsen s – fp försämringar gentemot förslagen i RINK:

- Skatteskalorna "överindexeras" så att gränsen för statlig skatt efter några år i praktiken kommer att ligga på 200 000 kr
- Taket för ränteavdrag luckras upp. Fullt avdrag medges för alla ränteutgifter upp till 100 000 kr, och 70 % av ränteutgifterna däröver.
- Skatteuttaget på pensionsfonder sänks från RINK:s förslag på 20 % till 15 respektive 10 %.

Dessa försämringar är ägnade att förstärka de sneda fördelningseffekter som ryms i skatteomläggningen.

3. Propositionerna

Regeringens förslag till skatteomläggning redovisas i propositionerna 1989/90:110 och 111. Förslagen innebär i korthet.

Statlig skatt skall från inkomståret 1991 tas ut med 20 % på taxerad förvärvsinkomst över 180 000 kr. Under gränsen betalas bara kommunalskatt. Ca 85 % av skattebetalarna kommer alltså inte att betala någon statlig inkomstskatt. Frånsett 100 kr i statlig "basskatt" för alla skattskyldiga.

Grundavdraget sätts till 10 000 kr. Inom intervallet 58 000 – 90 000 kr trappas avdraget upp till 18 000 kr. I intervallet 95 000 – 175 000 kr trappas avdraget åter ned till 10 000 kr.

Maximal skattelättnad är 2 400 kr vid en kommunalskatt på 30 %.

Totalt kostar sänkningen av den statliga inkomstskatten 63 miljarder kr i budgetbortfall.

Detta skattebortfall föreslås kompenseras genom basbreddningar inom arbetsinkomstbeskattningen, förändringar inom kapitalbeskattningen och ett ökat uttag av indirekta skatter.

De sex inkomstslagen i kommunalskattelagen föreslås sammanförda till tre: tjänst, kapital och näringsverksamhet.

Inkomst av tjänst breddas till att omfatta t ex måltidssubventioner, statliga och kommunala traktaments- och resekostnadsersättningar.

Kapitalinkomster beskattas likformigt med 30 % i ett inkomstslag. En rad undantag medges dock. Allemanssparande beskattas med 20 %. Avkastningen på pensionsfonder beskattas med 15 eller 10 %, beroende på sparform. Vid försäljning av privatbostäder föreslås en schablon på som lägst 9 % (villor) och 18 % (fritidsbostäder) i skatt av vinsten.

Den formella bolagsskatten sänks till 30 %. All beskattning av aktiebolag och flertalet andra juridiska personer sker i ett inkomstslag – näringsverksamhet.

Mervärdesskatten utvidgas till en enhetlig beskattning av i stort sett all yrkesmässig omsättning av varor och tjänster med vissa undantag t.ex. dagstidningar, utlandsresor och vissa kulturaktiviteter.

På energiområdet föreslås sammantaget ett högre skatteuttag.

4. Vpk:s skattepolitik

4.1 Vpk:s skatteprinciper

Skatt efter bärkraft

Vpk menar att skatt skall utgå efter bärkraft. Personer med en hög inkomst skall betala en större andel av sin inkomst än personer med låga inkomster. Denna grundprincip kommer bland annat till uttryck i en progressiv skatteskala, där skattesatsen ökar vid ökande inkomst.

Skattesystemet har enligt vpk två grundläggande uppgifter.

1 Skatterna skall finansiera de offentliga utgifterna.

2 Skatterna skall utjämna skillnader i inkomster och förmögenhet.

Skatteintäkterna ger samhället medel att finansiera den offentliga sektorns skydd och service samt resurser till långsiktiga investeringar. Skatte-

medlen ger också samhället möjlighet att föra över pengar till personer och hushåll med låga inkomster.

Mot. 1989/90
Sk81

Vpk menar att en rättvis skattereform borde utgå från följande principer:

- Ökad skatt på produktionen. Frågan om skatt på företagens nyttjande av produktionsresurser bör prövas vidare.
- Nya finansieringsformer för kommunsektorn, sänkta och utjämnade kommunalskatter. Detta förutsätter en bättre kommunal skatteutjämnning, och ökade statsbidrag till kommunsektorn, liksom en breddad skattebas för kommunerna.
- Mindre skatt på arbete, progressiva inkomstskatter; ett riktmärke bör vara att normala inkomster inte träffas av en högre margineffekt än ca 50 %. För verkliga höginkomsttagare kan ett marginalskaftet på ca 70 % vara rimligt.
- Ökad skatt på kapital. På sikt skall rätten till skatteavdrag för ränteutgifter avskaffas. Detta förutsätter ett nytt system för boendefinansiering. Sparande gynnas genom att ränteavdrag ej medges. Kapitalinkomster beskattas efter progressiv skala.
- Skattesystemet bör grundas på reala principer. En real kapitalbeskattning gör att skalan kan höjas och sparandet kan skyddas mot inflation.
- Differentierade indirekta skatter. Lägre skatt på basvaror och slopad moms på mat. De indirekta skatterna kan då breddas och omfatta fler tjänster och varor.
- Skatten på energi utformas efter miljöpolitiska mål. Energiskatterna utgör en del av den samlade skattebasen, medan miljöavgifter viks för satsningar inom miljöområdet.

Vpk:s överväganden

Som framgår av föregående avsnitt är vpk starkt kritiskt till de propositioner som skall utgöra "århundradets skattereform". Vpk menar därför att propositionerna 1989/90:110 och 111 med vidhängande propositioner ej bör ligga till underlag för ett beslut om skatterna för 1991. Vpk yrkar således avslag på dessa propositioner.

Vpk menar att riksdagen bör ge regeringen tillkänna att en skattereform ej kan utgå från den skatteuppgörelse som träffats mellan socialdemokraterna och folkpartiet

Vpk föreslår att riksdagen ger regeringen tillkänna att en parlamentarisk beredning bör tillsättas för att omarbota förslagen från RINK, KIS, URF och IBU.

Vpk föreslår att riksdagen ger regeringen tillkänna att en sådan beredning särskilt skall beakta att en skatteomläggning skall leda till att personer och hushåll med liten disponibel inkomst får stärkt ekonomi genom ett minskat skatteuttag. Motsvarande gäller att höginkomsttagare och hushåll med stora kapitaltillgångar liksom vinstrika företag skall betala skattesänkningen genom ett ökat skatteuttag.

Vpk:s huvudskäl till avslagsyrkandet är att propositionerna brister allvarligt i fördelningspolitisk rättvisa. Till detta kommer att skatteomläggningen beretts på ett otillfredställande sätt.

- Vpk är kritiskt till det sätt som utredningsarbetet bedrivits på. Kritiken gäller "oppositionens" möjligheter att få sina alternativ allsidigt belysta, och den starka tidspress som präglat arbetet. Bland annat detta har gjort att verkligt grundläggande förslag till nya skattesystem ej har prövats i tillräcklig omfattning.
- Vpk:s kritik gäller möjligheterna till offentlig debatt kring skatteutredningarnas förslag, och det faktum att en så viktig fråga som en omfattande skatteomläggning bör underställas väljarnas prövning i ett allmänt val.
- Vpk vill kritiskt betona det faktum att vpk ej bereddes möjlighet att delta i utredningen om Reformerad företagsbeskattning URF. Den utredning som i realiteten prövade grundläggande nya skattesystem, bl.a. frågan om proms.
- Utredningen om real inkomstbeskattning var en ren expertutredning utan parlamentarisk medverkan. Detta är ej tillfredställande.

Om inte riksdagen bifaller vpk:s avslagsyrkande ställer vpk en rad andrahandsyrkanden.

4.2 Vpk:s förslag för 1991

Vpk:s förslag för 1991 kan sammanfattas enligt följande. Inkomstbeskattningen sker liksom i propositionen i inkomstlagen tjänst, kapital och näringsverksamhet.

Den statliga skatten slopas för låg och normalinkomsttagare. för övriga utgår en statlig progressiv skatt. Skatten tas ut med 20 % på taxerad förvärvsinkomst över 180 000 kr, 30 % för inkomster över 240 000 kr, samt 40 % för inkomster över 300 000 kr. Skatteskalorna justeras genom årliga beslut.

Grundavdraget är 10 000 kr upp till en inkomst av 30 000 kr. Inom inkomstsiktet 30 000 till 60 000 kr trappas grundavdraget upp till 20 000 kr. Från 120 000 kr trappas grundavdraget ned, för att slopas för inkomster över 180 000 kr.

Kapital beskattas efter en strikt enhetlig skatteskala på 30 %.

Vpk föreslår en väsentligt reducerad matmoms för 1991, samt höjda barn- och bostadsbidrag.

Vpk föreslår av fördelningspolitiska skäl att momsens på energi och vatten och avlopp avskaffas 1991.

Vpk:s förslag till skatteomläggning är fullt finansierat och rymmer ej någon post för uppskattade s.k. dynamiska effekter.

Den sänkta skatten på arbetsinkomster finansieras främst genom ett ökat skatteuttag på kapital, höjda och breddade indirekta skatter bl.a. höjd skatt på energi, breddad inkomstbeskattning och ökad företagsbeskattning.

Vpk:s förslag skall ses som en helhet gentemot regeringens skattepropositioner. Vpk har tidigare betonat att vpk har varit och är villigt till kompro-

missar i syfte att blockera en skatteomläggning med orimligt sneda fördelningseffekter. Vpk har påtalat att det finns ett mått av samsyn vad gäller fördelningsinriktningen mellan vpk, miljöpartiet och centerpartiet. I ett sammanhang där en skatteuppgörelse mellan regering och opposition utgått från denna samsyn, så var vpk villigt att diskutera förändringar i vpk:s alternativ. Denna grundsyn kvarstår under beredning av propositioner och motioner. Regeringen har hittills valt att samarbeta i skattepolitiken med folkpartiet. Vpk beklagar detta, men kommer att fortsätta arbetet för att förändra eventuella beslut som utgår från en liberal syn på skattepolitiken.

Mot. 1989/90
Sk81

5. Inkomstbeskattning

5.1 Skatteskala m.m.

Propositionens förslag till skatteskala innebär stora skattelättnader för höginkomsttagare och smärre skattelättnader för låginkomsttagarna. Frånsett ett grundbelopp på 100 kr föreslår vpk att statlig inkomstskatt skall utgå efter följande skala.

Taxerad inkomst

180 000 kr – 20 %

240 000 kr – 30 %

300 000 kr – 40 %

Grundavdrag

Vpk föreslår att grundavdraget sätts till 10 000 kr. I inkomstintervallet 30 000 kr till 60 000 kr trappas grundavdraget upp till 20 000 kr. I intervallet 120 000 kr till 180 000 kr trappas grundavdraget ned från 20 000 kr, för att slopas för inkomster över 180 000 kr. Skillnaderna i grundavdrag gentemot proposition framgår av följande tabell.

Grundavdrag

Taxerad inkomst	Reg 90	Reg 91	VPK
10 000	10 000	10 000	10 000
20 000	10 000	10 000	10 000
30 000	10 000	10 000	10 000
40 000	10 000	10 000	13 333
50 000	10 000	10 000	16 667
60 000	10 000	10 500	20 000
70 000	10 000	13 000	20 000
80 000	10 000	15 500	20 000
90 000	10 000	18 000	20 000
100 000	10 000	17 500	20 000
110 000	10 000	16 500	20 000
120 000	10 000	15 500	20 000
130 000	10 000	14 500	16 667
140 000	10 000	13 500	13 333
150 000	10 000	12 500	10 000
160 000	10 000	11 500	6 667
170 000	10 000	10 500	3 333
180 000	10 000	10 000	0
190 000	"	"	"

Ett högre grundavdrag minskar kommunernas skatteintäkter. Likaledes så ökar ett slopat grundavdrag de kommunala skatteintäkterna. Gentemot regeringen ger vpk:s förslag till grundavdrag en förstärkning av kommunernas ekonomi med ca 2 miljarder kr.

Marginalskatt

Vpk:s förslag till skatteskala och grundavdrag skiljer sig åt gentemot regeringens proposition vad gäller marginalskatteeffekt, enligt nedanstående tabell.

Taxerad inkomst	Marginalskatt (%)		
	Reg 90	Reg 91	VPK
0 - 10 000	0	0	0
10 000 - 30 000	33	30	30
30 000 - 58 000	33	30	20
58 000 - 60 000	33	22,5	20
60 000 - 85 000	33	22,5	30
85 000 - 90 000	40	22,5	30
90 000 - 95 000	40	30	30
95 000 - 120 000	40	33	30
120 000 - 150 000	40	33	40
150 000 - 175 000	54	33	40
175 000 - 180 000	54	30	40
180 000 - 200 000	54	50	50
200 000 - 240 000	65	50	50
240 000 - 300 000	65	50	60
300 000 -	65	50	70

5.2 Breddad beskattning av arbetsinkomster

Allmänna synpunkter

Sänkningarna av statsskatten skall till en sjättedel betalas genom nya skatter via basbreddning av arbetsinkomster. Totalt föreslår propositionen att man skall ta in 8,7 miljarder kronor, varav de största posterna är höjda värden för bilförmån, skärpt beskattning av måltidssubventioner och skärpt traktementsbeskattning.

Basbreddningen skall dessutom enligt propositionen ge en likformig behandling av olika inkomster. Vpk anser att det är rimligt att större delen av dessa obeskattade förmåner nu blir skatteobjekt. Förslagen om minskad skattereduktion för fackföreningsavgifter samt beskattning av tidigare obeskattade delar i avtalsförsäkring avvisar vpk dock.

Förmån av fri bil

Förslaget om uppvärdering av bilförmån i propositionen kan accepteras av vpk. Förslaget förväntas ge en skatteintäkt om 1,1 miljard.

Skärpt beskattning av måltidssubventioner

Propositionen föreslår att nuvarande subventioner av lunchmåltider slopas. Detta ger en intäkt om 2,3 miljarder kronor. Vpk godtar detta förslag under förutsättning att vpk:s förslag till skatteskalor och finansiering godkänns av riksdagen.

Propositionen föreslår att statliga och kommunala traktaments- och reskostnadsersättningar görs skattepliktiga. I enskild tjänst gäller redan idag att ersättningarna är skattepliktiga och att avdrag medges för verkliga kostnader. Vpk anser att propositionens förslag kan godtas. Den skärpning av traktamentsbeskattningen som föreslås beräknas inbringa 2,5 miljarder kr.

Övriga förslag till basbreddningar av arbetsinkomster

Övriga förslag till basbreddningar i propositionen beräknas inbringa 2,8 miljarder. Av regionalpolitiska skäl yrkar vpk avslag på förslaget att slopa skattefriheten upp till 5 000 kr för inkomster från bär- och kottplockning. I övrigt tillstyrker vpk följande förslag:

Skärpt beskattning av förmånliga lån från arbetsgivare	0,3 mdkr
Slopad skattefrihet för förmåner upp till 600 kr	0,3 mdkr
Inkomstslaget tjänst vidgas till en allmän uppsamlingspost	0,1 mdkr
Beskattning av vissa kostnadsersättningar	0,4 mdkr
Sociala avgifter för överskjutande ersättning vid bilresor i tjänsten	0,4 mdkr
Slopad skattereduktion för hemmamake	0,1 mdkr
Diverse övriga förmåner	0,3 mdkr

Summa: 1,9 mdkr

Följande förslag avvisas av vpk:

Minskad skattereduktion för fackföreningsavgift	0,6 mdkr
Beskattning av vissa avtalsförsäkringar	0,3 mdkr

Summa: 0,9 mdkr

När det gäller skattereduktionen för fackföreningsavgifter uppgår den idag till 40 % upp till 1 200 kr (maximalt 480 kronor). Skattereduktionen görs automatiskt av skattemyndigheten.

Propositionen föreslår ett förhöjt avdragstak om 2 500 kr men i gengäld en sänkt procentsats till 20 % av avgiften (maximalt 500 kronor). Vpk tillstyrker att avdragstaket höjs till 2 500 kronor i enlighet med propositionen men föreslår att reduktionen sätts till 30 %.

Vpk avvisar också förslaget att den skattskyldige själv skall framställa särskilt yrkande om skattereduktion för fackavgift.

Vpk anser vidare att avtalsförsäkringarna skall vara skattebefriade i den utsträckning de är idag.

5.3 Beskattning av näringsverksamhet

Propositionen föreslår att kvittningsrätten mellan underskott av näringsverksamhet och inkomst av tjänst tas bort. Detta ger negativa konsekvenser särskilt för de människor som utnyttjar kvittningsrätten för att kunna bo och arbeta på landsbygden. Vpk vill ha en levande landsbygd.

Att kombinera småföretagsamhet eller mindre jordbruk med lönearbete

är inte ovanligt på landsbygden. Under några år har Lantbruksstyrelsen arbetat med ett särskilt stöd för landsbygdsutveckling i norra Sverige. Detta arbete har fungerat mycket bra och stödet har inneburit en kraftig stimulans för utveckling av kombinationsföretag, med jord- och skogsbruk som bas.

Det har visat sig att kombinationsnäringar speciellt gynnar kvinnornas situation på landsbygden. En annan vanlig kombination är att en av familjemedlemmarna har ett lönearbete som komplement till det egna företaget. En slopad kvittningsrätt motverkar de satsningar som görs för att stimulera till kombinationsverksamhet. Ytterligare en negativ effekt av slopad kvittningsrätt är att detta försvårar nyetablering av företag.

Men det nuvarande kvittningssystemet har också nackdelar, vilket talar för att det behöver förändras. Idag gynnar kvittningssystemet höginkomsttagare, som genom att ha en förlustverksamhet vid sidan av sitt ordinarie lönearbete, kan sänka sin inkomstskatt. Detta innebär också minskade skatteintäkter till kommunerna.

I propositionen har man gjort ett undantag för författare, konstnärer och kulturarbetare, som på vissa villkor får behålla kvittningsrätten. Vpk anser att man bör utreda liknande speciella villkor även för andra grupper och i andra sammanhang. T ex skulle kvittningsrätten kunna begränsas till vissa regioner i landet, för att uppmuntra människor att bo och arbeta i dessa regioner. En avgränsning av kvittningsrätten i tid, eventuellt med en viss avtrappning efter några år, liksom en begränsning av kvittningsrätten t ex till ett basbelopp bör också utredas.

Vpk förelår att konsekvenserna av slopad kvittningsrätt utreds med avseende på konsekvenserna för landsbygden och nyföretagande, liksom möjligheter att introducera nya former för kvittningsmöjligheter i enlighet med ovanstående intentioner.

6. Företagsbeskattning

6.1 Allmänt

Proposition 89/90:110 föreslår att bolagsskatten sänks till 30 %, dessutom avskaffas den särskilda vinstdelningsskatten, som är en reall beräknad vinstskatt. En rad reserveringsmöjligheter slopas, men en ny s.k. skatteutjämningsreserv SURV tillkommer.

Vpk bereddes ej plats i utredningen om reformerad företagsbeskattning. Detta gör att vpk ej haft fullgoda möjligheter att bereda denna del av skatteomläggningen. Anmärkningsvärt är att utredningen i princip lagt ett enhälligt betänkande. Utredningens förslag har väckt ringa remisskritik men desto mer beröm från industrins företrädare. Enighet kan troligen förklaras genom följande citat från RINK:s slutbetänkande.

”I många andra länder har skattereformer delvis finansierats genom ökad företagsbeskattning inte bara på lång sikt genom en mera välfungerande ekonomi utan även på kort sikt. Den av oss föreslagna skattereformen har dock ej denna inriktning med hänsyn till att Sverige är en liten ekonomi som blir allt mera öppen för internationell konkurrens.” (RINK betänkande del I, sid 85.)

6.2 Företagsvinster i Sverige

Företagen har under 80-talet haft rekordvinster. Näringslivets samlade brutovinstöverskott låg 1988 på 315,9 miljarder kr. Detta goda vinstläge gäller inte minst industrin. Företagsbeskattningen gav staten en nettoinkomst på 22,9 miljarder kr budgetåret 1987/88. Det var ungefär lika mycket som företagen satsade på reklam eller affärsresor.

"Den reala räntabiliteten på eget kapital har under de senaste åren pendlat kring 10 %. För att återfinna lika höga värden måste man gå tillbaka till slutet av 1950-talet" "de likvida medlen fördubblats sedan 1970-talet, räknat i fasta priser. Under 1988 motsvarade de likvida medlen det samlade investeringsbeloppet under de tre åren 1986–1988." (Preliminär national budget för 1990 sid 30, ang industrin)

Andra beräkningar visar att vinstnivån steg med över 20 % under 1988. Börsbolagen kan redovisa förbättrade resultat efter finansnetto på hela 190 % från 1982 till 1987. Aktieavkastningen (utöver bankränta) var under 70-talet 2 %, medan den under perioden 1980–1987 steg till 22 % per år.

Staten borde således kunna ta ut mer än knappa 23 miljarder kr från företagen i bolagsskatt utan att näringslivets möjligheter raseras.

6.3 Kritik

URF hävdar att deras förslag kommer att öka investeringarna. Vpk ställer sig frågande till detta påstående. Summa vinst före skatt 1988 för de 16 största företagen var 38 miljarder kr. Denna vinst ledde till högst drygt 7 miljarder kr i svenska skatter. Summa löner och lönebikostnader 1988 var 130 miljarder kr. 6 % i löneökningar var lika mycket som summan av de svenska skatterna. De svenska skatternas andel av vinsten är således mindre än 20 % av den totala vinsten. Det torde också stå helt klart att löner och marknads-konkurrens är viktigare variabler än skatterna.

Eftersom URF valt att bibehålla det nuvarande systemet med skattereserver (genom att föreslå inrättandet av SURV) kommer förmodligen de flesta industriföretag att belastas med lägre skatt i framtiden.

Riksrevisionsverket RRV, konstaterar: "För inkomståret 1990 kan skatteintäkterna beräknas minska med ca 2,5 miljarder kr jämfört med oförändrade regler. Minskningen beror främst på att de föreslagna basbreddningarna detta år inte fullt ut kan kompensera för sänkningen av inkomstskattesatsen". (RRV inkomstberäkning hösten 1989, sid 45)

Avskattningen av de obeskattade reserverna skulle enligt vissa kommentarer kunna leda till betydande tillfälliga skatteintäkter. Genom att företagen får rätt att föra över pengar till den nya reserven SURV så kommer dock inte denna effekt att bli särskilt påtaglig. Det är vår bedömning att det främst är bankerna som kommer att behöva betala skatt på reserverna.

Det kan dock uppstå vissa problem för mindre företag t ex vad gäller ägarbeskattningen av onoterade familjeföretag. Vpk:s skattepolitiska linje angående företagsbeskattningen är att skillnaderna i effektiv företagsbeskattning mellan stora och små företag bör utjämnas. En utjämning främst uppåt så att storföretagen får erlagga en högre effektiv skatt.

Med tanke på den snabba hanteringen av företagskattefrågan och vpk:s

bristande insynsmöjligheter, vill vpk deklarerat att vi avser att fortlöpande pröva ev orättvisa effekter i beskattningen av mindre företag. Vi menar också att det är rimligt att riksdagen ger regeringen tillkänna att en översyn av företagsbeskattningen bör göras så att mindre företag inte skattemässigt missgynnas gentemot de större börsbolagen.

6.4 Vem betalar bolagsskatten?

Ett skäl till låga bolagsskatter skulle kunna vara att höjda företagsskatter endast resulterar i en lägre löneökningstakt. Det är korrekt att de medel som företagen betalar i skatt ej kan brukas till löner. Det finns dock inget omvänt samband att låga företagsskatter resulterar i ett högre löneläge. En etablerad ståndpunkt i andra länder (not 1) är att företagsbeskattning främst slår mot företag samt kapitalägare dvs aktieägare. Det finns också ett rakt samband mellan höga inkomster och kapitaltillgångar. En relativt kraftig inkomstbeskattning på höga vinster i företagssektorn torde därför spela positiv roll när det gäller att skapa fördelningspolitisk rättvisa.

6.5 Vpk:s övervägande

När skatteutredningen utöver en sänkt skattesats, valt att skapa nya typer av reserver och dessutom behålla överavskrivningarna borde detta innebära att huvuddelen av de börsnoterade industriföretagen i framtiden kommer att betala en lägre skatt än idag. Vissa beräkningar pekar på att det nya skattesystemet kan leda till nästan en halvering av tillverkande börsföretags betalda skatt samtidigt som det är svårt att se att någon branch skulle drabbas av en faktisk skatteökning.

Ett alternativ för URF till att ej införa någon ny skatteutjämningsreserv skulle ha kunnat vara att sänka skattesatsen ytterligare. Om alla reservmöjligheter slopats så skulle en skattesats på ca 20 % totalt sett leda till samma skatteintäkt som URF:s förslag om 30 % och rätt till SURV avsättning.

Det kan inte uteslutas att URF gjort bedömningen att en sådan "ren" företagsbeskattning, som tydligare visat det ringa skatteuttaget på företagssektorn, skulle ha väckt såväl inhemsk fördelningskritik som internationell uppmärksamhet. Redan med en företagsskatt på 30 % kommer Sverige att ha Europas lägsta bolagsskatt. Att sänka till 20 % skulle internationellt ha kunnat uppfattats som en skattemässig subvention av svensk företagsamhet.

Av detta följer att vpk yrkar avslag på att införa en skatteutjämningsreserv. Vissa likviditetsproblem kan uppstå vad gäller avskattningen av hittills obeskattade reserver; vissa smärre inslag av resultatutjämningsreserv kan också behövas för mindre företag.

Riksdagen bör därför hos regeringen begära förslag om särskilda övergångsregler för avskattning av fonderade medel och viss möjlighet till resultatutjämningsreserv för mindre företag. Ett avslag på förslaget om införande av SURV torde ge ett finansiellt löpande tillskott till statsbudgeten på minst 6 miljarder kr.

Vpk yrkar dessutom avslag på förslaget att avskaffa den reellt beräknade vinstdelningsskatten.

7.1 Allmänt

Proposition 89/90:110 föreslår att kapital skall beskattas i ett eget inkomstslag efter en skattesats på 30 %.

Då skatten beräknas på nominella inkomster kan den formellt låga nivån i realiteten visa sig vara en hög uttagsnivå. Detta gäller t ex för banksparande till relativt låg ränta under tider av hög inflation. Vpk menar därför att förslaget om real kapitalbeskattning borde prövas i en parlamentarisk utredning.

På sikt bör systemet med avdrag för ränteutgifter slopas. Detta skulle skapa ett rakare system och möjligheterna till skatteundragande samt lånefinansierad och skattesubventionerad konsumtion skulle minimeras. En slopad rätt att dra av låneräntor fordrar dock en övergångstid. Slopade ränteavdrag kräver därjämte nya system för att finansiera boendekostnaderna. Vpk har bl.a. föreslagit inrättandet av en statlig bostadsbank med uppgift att finansiera bostadslån till låg och fast ränta.

Vpk menar vidare att det finns skäl att pröva frågan om en progressiv kapitalbeskattning, så att kapitalbeskattningen harmoniserar med beskattningen av inkomst av tjänst. En förutsättning för detta är att avdragsrätten för lån har avvecklats. I ett sådant system kunde ett grundavdrag införas som skattebefriade mindre kapitalinkomster, t ex ränta på normalt hushållssparande. Detta skulle ge påtagliga sparstimulanser. Riksdagen bör ge regeringen detta tillkänna.

För kapitalbeskattningen under 1991 föreslår vpk förändringar enligt nedanstående avsnitt.

7.2 Kapitalbeskattningen 1991

En väsentlig utgångspunkt i utredningen om reformerad inkomstbeskattning (RINK) var att beskattningen skulle göras mer likformig. Tyvärr tvingas vi emellertid konstatera att regeringen i en rad avseenden frångått principen om likformighet. Den "enhetliga" skattesatsen på 30 % är i den framlagda propositionen snarare undantag än regel.

Avkastningen från allemans- och pensionssparandet föreslås beskattas med avsevärt lägre skattesatser än de 30 % som skall gälla för vanligt banksparande. För aktiesparandet finns en rad undantag som innebär att skattesatsen även här kommer att bli förhållandevis låg. Frånvaron av enhetliga skattesatser innebär inte bara fortsatta orättvisor utan också att förutsättningarna för skatteplanering kvarstår. Vpk:s förslag syftar till att alla typer av kapitalavkastning, med undantag för reavinstbeskattning av permanentbostäder, beskattas på ett enhetligt sätt med en statlig inkomstskatt på 30 %.

Vpk avslår därför regeringens förslag om en skattesats på enbart 20 % för allemanssparande, allemansfond och ungdomsbosparande. Detsamma gäller förslaget om avkastningsskatt på 10 % för tjänstepensioner och 15 % för övrigt pensionssparande. På samma grunder avslår vi regeringens förslag om att anskaffningsvärdet för aktier schablonmässigt skall kunna beräknas till 20 % av försäljningspriset. Samtliga dessa typer av kapitalinkomster bör beskattas med 30 %.

Som tidigare angetts kan kapitalbeskattning på 30 % visa sig vara en tämligen hård beskattning för kapital med låg avkastning vid hög inflation. Vpk anser därför att effekterna av den enhetliga kapitalbeskattningen måste följas noga vad gäller effekterna på bank- och pensionssparandet. Detta så att erforderliga justeringar kan göras vad gäller skatteuttaget. Problemet gäller dock generellt och skulle kunna lösas genom en real kapitalbeskattning. (Se avsnitt 16) Vad gäller kollektiva pensionsfonder bör frågan om en realbeskattning prövas, så att avkastning över en viss realränta beskattas med 30 %. Vpk anser att riksdagen bör ge regeringen detta till känna.

Det finns å andra sidan påtagliga fördelar med en strikt enhetlig kapitalbeskattning. Om skattesatsen reduceras för viss kapitalavkastning, så uppstår s.k. arbitrage-möjligheter. Det innebär att det blir möjligt att låna pengar och göra avdrag till 30 % för att sätta in detta kapital i sparformer som sedan kanske bara beskattas till 10 eller 15 %.

Enligt regeringens förslag skall "reaförluster på marknadsnoterade aktier och liknande få kvittas mot reavinster under samma år medan nettounder-skottet är avdragsgillt till 70 %." Möjligheten att kvitta förluster mot vinster fullt ut under innevarande år är ett väsentligt avsteg från regeringens tidigare princip om att förhindra "russinplockande ur kakan". Vpk föreslår att avdragsrätten reduceras till 70 % även här.

Värdestegringen på fastigheter beskattas enligt regeringens förslag både med en löpande fastighetsbeskattning och en reavinstskatt vid försäljning. Skatteuttaget vid försäljning begränsas genom en schablonregel som innebär att reavinsten får beräknas till 30 % av försäljningsintäkten för permanentbostäder och till 60 % av försäljningsintäkten för övriga privatbostäder. Detta innebär ett skattetak på 9 % av försäljningsintäkten för permanentbostäder och 18 % av försäljningsintäkten för övriga bostäder, vilket är liktydigt med en reavinstbeskattning på 9 till 30 % för permanentbostäder och 18 till 30 % för övriga bostäder. För att förhindra inlåsnings effekter på bostadsmarknaden anser vi det rimligt med ett skattetak för permanentbostäder. Vpk föreslår att denna schablon sätts till 15 % för privatbostäder. För övriga typer av privatbostäder föreligger inget behov av en schablonregel.

Regeringen föreslår vidare att "ränteutgifter utöver ränteintäkter är fullt avdragsgilla upp till 100 000 kr., medan överskjutande ränteutgifter är avdragsgilla till 70 %". Vpk föreslår istället ett fullständigt avdragstak för ränteutgifter vid 100 000 kr. för vuxna och vid 10 000 kr. för barn. Det av oss föreslagna avdragstaket avser således ränteutgifter och inte som i regeringens förslag saldot av ränteutgifter och ränteintäkter.

7.3 Budgeteffekter

Vpk:s förslag till kapitalbeskattning innebär att samtliga typer av kapitalavkastning, utom reavinst på permanentbostäder, träffas av en enhetlig skatt på 30 %. Den något mildare beskattningen av värdestegringsvinster på bostäder bör ses mot bakgrund av att fastigheter också beskattas löpande. En reavinstskatt på 30 % skulle innebära att värdestegringen på bostäder i praktiken beskattas hårdare än vinsterna av andra kapitalplaceringar.

Vpk:s förslag till kapitalbeskattning innebär en väsentligt högre grad av

likformighet än regeringens förslag. Förutsättningarna för skatteplanering reduceras därmed. Vpk:s förslag ansluter till RINKs ursprungsförslag och sammantaget ger vpk:s alternativ en budgetförstärkning på 10 miljarder, gentemot propositionen.

Mot. 1989/90
Sk81

8. Indirekta skatter

8.1 Allmänt

För närvarande råder en internationell trend att gå från direkt till indirekt beskattning. Den av regeringen och folkpartiet föreslagna skattereformen är en omfördelning från direkt till indirekt beskattning.

Indirekt beskattning är i princip enklare att administrera och den ger vanligen mindre utrymme för skatteplanering. Det anses också allmänt som politiskt lättare att ta ut höga indirekta skatter än höga direkta skatter. Detta är en delförklaring till motståndet från högerhåll mot införandet av moms i USA. Höga generella indirekta skatter är till sin natur proportionella, och fungerar därför ofta som en regressiv beskattning. Detta innebär att hushåll med låga inkomster får betala en högre skatteandel av sin disponibla inkomst än höginkomsttagare.

Indirekt beskattning har således för- och nackdelar. Vpk anser att de fördelningspolitiska aspekterna måste väga tungt vid valet av skattebas. Vpk kräver därför att momsen på mat avvecklas. Även i övrigt menar vpk att de indirekta skatterna måste utformas med stor fördelningspolitisk hänsyn. I det följande redogör vpk för sin principiella och konkreta syn på en rad frågor som rör den indirekta beskattningen.

Området för indirekt beskattning sträcker sig från mervärdeskatten, moms, över energiskatteområdet till en rad punktskatter. Till detta kommer frågan om möjligheten av att införa en produktionsfaktorskatt, proms.

8.2 Proms

Utredningar

En grundläggande tanke bakom proms är att den skall övervältras bakåt, dvs företagen skall inte betala skatten genom att höja priserna utan genom att minska utgifterna för både kapital och arbete. Momsen förutsätts däremot övervältras framåt, dvs på priserna och hushållen. I praktiken avgör dock marknadsituationen och kampen mellan arbete och kapital vem som i slutändan får betala.

Frågan om proms har tidigare utretts i början av 80-talet. Ett konkret förslag avgavs som innebar att promsen skulle beräknas dels på företagens arbetskraftskostnader, dels som en skatt på företagens resultat. Denna modell kritiserades för att den inte bara drabbade den del av vinsten som går till utdelningar utan också drabbade den del som går till investeringar.

Utredningen om reformerad företagsbeskattning URF prövade åter frågan om proms. URF har översiktligt prövat att ersätta såväl moms som inkomstbeskattningen av företag med proms. URF:s betänkande rymmer två modeller en K-proms och en I-proms.

URF valde att stanna för att närmare utreda tanken på en K-proms. K-promsens skattebas utgörs av företagens bruttoförelägningsvärde med avdrag för bruttoinvesteringar. Enligt URF:s övervägande skulle detta promsalternativ vara likvärdigt med en s.k. "cash-flow skatt". I sin förlängning skulle detta alternativ fungera som en utgiftsskatt. Dvs någon skatt skall ej utgå på sparande eller investeringar.

URF menar att utgiftsbeskattning skulle resa alltför stora tekniska problem, bl. a. annat skulle investeringar enbart i syfte att minska skatten stimuleras. En utgiftsbeskattning av företag bör också enligt URF samordnas med en utgiftsbeskattning av hushåll, och detta skulle i sin tur skapa en mängd nya tekniska problem. Utifrån dessa överväganden och internationella anpassningsproblem avvisar URF proms som alternativ.

Vpk:s överväganden

Vpk menar att utgiftsbeskattningen rymmer vissa fördelar, bl.a. bekattas lyxkonsumtion hårt medan sparande stimuleras. Vpk delar dock utredningens bedömning att en ren utgiftsskatt skulle resa alltför många tekniska problem för att vara ett realistiskt alternativ för de närmaste åren.

Vpk anser att en ökad tyngdpunkt på beskattning direkt i produktionsledet kan leda till många fördelar vad gäller inkomstfördelning, och möjligheterna att skapa en bred skattebas för att finansiera gemensamma utgifter. Våra möjligheter till konsumtion avgörs av produktionens resultat, och en nära knytning mellan dessa två mått rymmer därför fördelar. Införandet av en proms skulle tillgodose dessa intressen.

Vpk ser också problem vad gäller införandet av en icke gränskorrigerad proms. En sådan skulle kunna gynna import och missgynna exporten, och i det avseendet vara sämre än momsens för handelsbalansen. Vidare kan en bredbasig proms, dvs. I-proms, påverka investeringarna negativt.

Frågan om proms har dock blivit mycket översiktligt och kortfattat behandlad av URF och andra utredningar. Vpk menar att de möjliga fördelarna vad gäller proms talar för att frågan bereds ytterligare.

8.3 Moms

Som tidigare anförts är VPK tveksamt till moms av fördelningspolitiska skäl. Likformighetsskäl och fördelningspolitiska skäl kan dock tala för vissa momsbreddningar. Detta gäller i all synnerhet om momsens differentieras så att basvaror träffas av en lägre moms än lyxbetonad konsumtion. Så t.ex. är det fördelningspolitiskt riktigt att införa moms på finansiella tjänster, eller att momsbelägga exklusivt kontorsbyggnad.

Vissa av de momsbreddningar som föreslås i proposition 89/90:III yrkar dock vpk avslag på. det gäller införandet av moms på fastighetsskötsel, och inrikes persontransporter. Vpk menar vidare att de föreslagna momsreglerna på kulturområdet skapar gränsdragningproblem. Vpk yrkar därför att propositionen i denna del bör avslås.

Riksdagen har i december 1989 beslutat att införa moms på energi samt vatten och avlopp. Vpk menar att det är riktigt att öka skatteuttaget på energiområdet. Moms på energi får dock en sned fördelningseffekt då den ensi-

dig drabbar hushållen, eftersom företagen kan lyfta av momsen. Vpk förespråkar istället ett system med punktskatter på energiområdet. Detta ger också bättre möjligheter att lägga miljöpolitiska aspekter på energibeskattningen. Momsbeläggningen av vatten och avlopp leder tillsammans med andra föreslagna åtgärder från regeringens sida till alltför höga hyreshöjningar. Vpk yrkar att dessa områden undantas från momsplikt från 1991.

I proposition 1989/90:111 föreslås att fjärrvärme momsbeläggs. Ett sådant beslut skulle få allvarliga konsekvenser för fjärrvärmerna. Det finns risk att fjärrvärmerna på många platser slås ut. Detta skulle få negativa miljöeffekter och innebär dessutom kapitalförstöring. Vpk yrkar avslag på denna del i propositionen.

Regeringen har uppdragit till en särskild utredning att pröva frågan om att momsbelägga finansiella tjänster. Vpk menar att riksdagen redan nu bör ta ett principbeslut om att införa moms på finansiella tjänster, och hos regeringen begära förslag om detta. I ett sådant sammanhang kan man pröva om förutsättningar finns att slopa den särskilda omsättningskatten på aktiehandel, och ersätta denna med moms på finansiella tjänster. En moms på finansiella tjänster beräknas ge ett tillskott på 2 miljarder kronor.

Vpk vidhåller sitt förslag om att matmomsen bör avvecklas. Vi föreslår att ett första steg tas 1991 med en reducering på ca 1/3. Riksdagen bör begära förslag hos regeringen om detta.

8.4 Energibeskattnings

Vpk föreslår att momsen på energi avskaffas, och att moms inte införs på fjärrvärme. Vpk föreslår dock inte ett allmänt lågt skatteuttag på energi eller att det samlade skatteuttaget på energi skall sänkas. Vpk föreslår istället att vissa punktskatter och allmän energiskatt upprätthåller ett rimligt skatteuttag. Detta uttag utformas också efter energi- och miljöpolitiska hänsynstagande. Frågan om miljöavgifter behandlas inte i denna motion utan vpk återkommer i annat sammanhang till den frågan.

Vpk kan godta regeringens förslag avseende koldioxid- och svavelskatt. Koldioxidskatten bör dock ej ingå i underlaget för den energiintensiva industrins nedsättning av skatt på energi. Som propositionen påpekar finns det i dag inga metoder att bli kvitt koldioxidutsläppen, men det finns möjligheter att gå över till andra energikällor. Den energiintensiva industrin framhåller nu också att man tål vissa energiprishöjningar. Det viktiga är att spelreglerna på energimarknaden fastställs och behålls så att planering och långsiktiga investeringar kan göras.

Vpk instämmer i propositionens förslag om en särskild utredare för en översyn av den energiintensiva industrins skattenedsättningar. Denna översyn bör skyndsamt verkställas av en från industrin fristående utredare.

Vpk:s förslag till punktskatter

	mdkr
Elskatt höjs 4 öre/kwh, vissa reduceringar ges tillsärskilt elintensiv industri	3,5
Höjd bensinskatt 0,50	2,9
Höjd skatt på diesel (motsvarande bensen)	1,0
Höjd skatt på olja 250 kr/kubikmeter	2,1
Höjd skatt på kol 500 kr/ton	1,8
Summa	7,8

8.5 Punktskatter

I proposition 1989/90:111 föreslås att en rad punktskatter avskaffas, bl.a. kemisk tekniska produkter (parfym etc), choklad och konfektyrer, läskedrycker, videobandspelare, kassetband, och stämpelskatt på förvärv av skepp.

I propositionen motiveras detta med att skatterna är svåradministrerade, och att de ger ringa tillskott till statskassan. Inkomstbortfallet belöper sig dock totalt till ca 2 miljarder, och av statsfinansiella skäl föreslår regeringen att beslutet inte skall träda ikraft förrän 1992.

Vpk delar bedömningen att vissa av dessa skatter är svåradministrerade och ger upphov till gränsdragningsproblem. Det måste dock ses som stödjande att sänka skatten på parfym och videobandspelare, samtidigt som hyrorna stiger genom andra skattebeslut, och höginkomsttagarna gynnas mest vad gäller skatteskalor. I ett sammanhang där t ex matmomsen reduceras kan det däremot prövas att slopa dessa punktskatter. Den fördelningspolitiska profilen kan då upprätthållas genom att basvaror har lägre moms medan mer lyxbetonad konsumtion åsätts högre moms. Vpk yrkar således avslag på dessa förslag i proposition 1989/90:111.

9. Kommunalskatt

Kommunernas och landstingens ekonomiska läge

Enligt regeringens finansplan -90 som presenterades i januari 1990 erkänner man att kommuner och landsting får ett sammantaget budgetunderskott på ca 14 miljarder kronor för 1990.

Till detta skall läggas de därefter tecknade avtalen som för primärkommunerna innebär en kostnadsökning på ca 12 miljarder kronor och för landstingen på ca 2 miljarder kronor. Till detta kommer läraravtalet, där statsbidragen ej beräknas täcka dem fullt ut. Ca 7 miljarder kronor återstår att finansiera.

I den reviderade finansplanen som skrevs den 19 april 1990 skriver man apropå kommunernas ekonomi (sid 33): "De ekonomiska problem som landet nu står inför kräver att även den kommunala verksamheten ingående prövas.

De statliga transfereringarna till den kommunala sektorn måste begränsas under de närmaste åren. Sektorns skatteinkomster förutsätts öka mycket kraftigt 1990 och 1991, men bl.a. ökade lönekostnader kommer att medföra

att ett stort underskott ändå uppstår i det finansiella sparandet under 1990 och sannolikt även 1991.”

Vpk:s bedömning av kommunernas och landstingens ekonomiska situation är mer pessimistisk än regeringens. Vi anser det nödvändigt att omedelbart tillföra statliga resurser till verksamheten. Att införa ett tvåårigt skatte-
tak utan nya resurser kommer att leda till mycket allvarliga konsekvenser för verksamheten.

Riksdagen bör ta beslut om ett ekonomiskt stödpaket till kommunerna. Under 80-talet har staten exporterat en stor del av sitt budgetunderskott till kommunerna. Det är tid att betala igen. I vpk:s ekonomimotion från januari 1990 fanns medel för ett sådant paket reserverade. I det skattealternativ som presenteras i denna motion skapas utrymme för att förstärka kommunernas intäkter med 9 miljarder kr.

Det kommunala skattesystemet måste dock förändras i grunden så att kommunerna får ett bättre skatteunderlag. Vpk har tidigare föreslagit en utredning om en statskommunal enhetsskatt. Svenska Kommunalarbetsförbundet har krävt utredning om en enhetlig kommunalskatt med en fast del och en rörlig del om maximalt 10 skattekronor. Regeringen har fattat beslut om att tillsätta en utredning om kommunal skatteutjämning. Vpk är berett att göra en konstruktiv insats i en sådan utredning. Där kan även ingå alternativ med kommunal företagsbeskattning och kommunal kapitalbeskattning. Utredningen bör även överväga att ge kommunerna den löpande rätten att beskatta boendet.

Framhärdat regeringen och folkpartiet med sina förslag om skattestopp utan statliga stödpengar, så tvingar man snabbt fram en privatisering av vård och omsorg.

En skatteomläggning såväl enligt regeringens som vpk:s alternativ kommer att tillföra kommunerna stora resurser genom en vidgad bas för den kommunala beskattningen, samt momsavdrag. Regeringen avser emellertid att dra in dessa pengar genom en särskild avräkningsskatt. Om kommunerna får behålla detta utrymme löses en stor del av kommunernas ekonomiska problem. Vpk menar att riksdagen skall fatta ett sådant beslut. Detta skulle göra att behovet av särskilda överföringar till stor del bortfaller.

10. Bostadsbeskattning

10.1 Allmänt

En alltför stor del av regeringens skatteomläggning finansieras med ökad beskattning av boendet. En följd blir kraftigt ökade boendekostnader för hushållen. De ökade boendekostnaderna slår regressivt men i viss mån kan höginkomsttagare drabbas hårdast av den skärpta fastighetsbeskattningen. Höginkomsttagarna får emellertid stora sänkningar av sin inkomstskatt som kompenserar för denna höjning. Den höjda momsen på boendet slår dock hårdast mot låg- och normalinkomsttagare. Sammantaget ger boendebeskattningen fördelningseffekter som inte är godtagbara.

De ökade boendekostnaderna härrör från följande förslag i regeringens propositioner:

- moms på vatten-avlopp-sophämtning,
- moms på energi för uppvärmning,
- full moms på byggande
- höjd fastighetsskatt för hyreshus,
- minskade ränteavdrag för småhus,
- upptrappning av garanterad ränta samt minskade räntebidrag för hyreshus/bostadsrätter,
- minskade räntebidrag – ROT lån.
- moms på fastighetsskötsel,
- skatt på fastighetsskötsel i egen regi.
- miljöskatter.

Av fördyringarna slår momsen generellt hårdast mot boendet. Vpk avvisar därför förslagen om moms på boendet. Den höjda byggmomsen accepteras men via ett investeringsbidrag bör hela byggmomsen vad avser åtgärder i permanentbostäder kompenseras. I annan motion från vpk behandlas förslagen om upptrappningen av den garanterade räntan samt de minskade räntebidragen.

10.2 Regeringens propositioner

I de propositioner som regeringen lade i april 1990 presenterades ingen samlad lösning på frågan om boendekostnaderna. På avgörande områden förutskickar regeringen ytterligare utredningar. Boendekostnaderna påverkas av de sammantagna effekterna från bostadsbeskattningen och subventionerna, bl.a. räntebidragen och bostadsbidragen. Genom att vpk avvisar bl a boendemomsen blir behovet av bostadsbidragen mindre än i regeringens alternativ.

10.3 Vpk:s principsyn

Vpk menar att bostaden är en social rättighet. Den löpande beskattningen av boendet bör därför hållas på en tämligen låg nivå och de generella subventionerna på en hög nivå. En viss löpande beskattning måste dock ske av den värdestegring som kan ligga i ägandet av en egen bostad. Annars skulle värdestegringar i fastigheter fungera som ett skattesubventionerat sparande för den som har möjlighet att köpa sin egen bostad. Huvudpunkten i denna avskattning bör dock ske genom en beskattning av uppkomna realisationsvinster.

Vpk menar att den löpande bostadsbeskattningen bör knytas till fastighetens bruksvärde som bostad, och inte som nu till fastighetens taxeringsvärde.

Vpk menar vidare att man bör överväga att låta intäkterna från fastighetsskatten helt eller delvis tillfalla kommunerna. Detta då det är kommunerna som har ansvaret för de direkta kostnaderna kring stadsbyggnad och bostadsförsörjning.

Fastighetsskatten

Regeringen föreslår en skatt på 1,5 % av taxeringsvärdet för småhus och 2,5 % för hyreshus, samt vissa övergångsregler och reduceringar för nyproduktion. Vpk kan biträda detta förslag som en övergångsform, på sikt bör dock den löpande beskattningen knytas till bruksvärdet.

Ändrad förmögenhetsbeskattning som följd av 1990 års fastighetstaxering

I december 1989 beslöt riksdagen höja gränsen för uttag av förmögenhets-skatt från lägst 400 000 till lägst 800 000 kr. Beslutet innebar, enligt regeringen inga materiella ändringar i förmögenhetsbeskattningen utan skulle enligt regeringen ses som en justering med hänsyn till prisutvecklingen sedan 1982, då den senaste justeringen gjordes.

Vpk kan acceptera en viss justering, men menar att skalan borde förändras enligt nedan.

Belopp	Förmögenhetsskatt
800 000 – 1 200 000	1,5 %
1 200 000 – 1 600 000	2,0 %
1 600 000 – 2 600 000	2,5 %
2 600 000 –	3,0 %

Värderingsgrunderna för förmögenheter bör dessutom bli föremål för översyn. Förmögenheter, framförallt större, är ofta sammansatta av olika slag av tillgångar. Översynen bör ta fasta på dessa olikheter och det är vpk:s mening att förmögenhet som är bunden i boende av normalstandard bör ges en lägre värderingsgrund än sådana förmögenheter som grundas på olika former av spekulation m.m.

Åtgärder måste också vidtas mot manipulerande av lån etc för att nedbringa förmögenheten vid taxeringstillfället.

11. Pensionärernas skatteförhållanden

De särskilda skattereglerna för pensionärer är krångliga och leder till orättvisor. Ett särskilt problem är de höga marginaeffekter som uppstår vid stigande inkomst och avtrappade avdrag. Vpk har länge påtalat pensionärernas skatteproblem både i riksdagen och genom andra kanaler.

11.1 Marginalskatteproblem

Under hösten 1988 lade regeringen förslag som skulle leda till något sänkta marginaeffekter, dock i kombination med ett höjt skatteuttag för pensionärer med måttliga inkomster. Vpk avvisade detta förslag och ställde krav på andra åtgärder, bl.a. ett särskilt förvärvsavdrag för pensionärer. Regeringens proposition avlogs av vpk tillsammans med den övriga oppositionen.

Efter hand har vpk fått gehör för sin hållning, och riksdagen har beslutat att pensionärernas extra avdrag, eller rätt till KBT, inte skall reduceras för den förmögenhet som är bunden i eget boende eller fritidshus. Detta mins-

kar margineffekterna. Senare har riksdagen beslutat att löneinkomster som ålderspensionärer har vid sidan av pension fr.o.m. inkomståret 1990 skall undantas från den förhöjning av marginalsikten som de nuvarande avtrappingsreglerna medför.

11.2 Grundavgift på pension

RINK föreslog att pensioner skulle skattebeläggas med en grundavgift, det RINK kallade skattedelen av socialavgifterna. Vpk sade nej till detta förslag. Något senare svängde även folkpartiet så att socialdemokraterna stod ensamma bakom förslaget om grundavgift/sociala avgifter på pensionerna. I föreliggande proposition har även socialdemokraterna släppt denna tanke. Detta ser vpk som en framgång.

11.3 Propositionen

Propositionen föreslår att pensionärernas beskattning skall utformas i hudsak på samma sätt som för närvarande. Genom ett särskilt grundavdrag undantas pension motsvarande folkpension och pensionstillskott från skatt. Pensionärer tillförsäkras alltid minst samma grundavdrag som förvärsarbete. Vpk tillstyrker propositionen i denna del.

11.4 Vpk:s övervägande

Skattereglerna för pensionärerna har varit och är besvärliga. En del förbättringar har genomdrivits under senare år, bl.a. tack vara en aktiv opinion där vpk varit och är en del. Det grundläggande problemet är dock att många pensionärer har en så låg pension att det krävs särskilda skatteregler för att inte dessa skall få en orimligt låg disponibel inkomst. På sikt löses problemet bäst genom att grundpensionerna höjs. Vpk menar att riksdagen bör ge regeringen detta tillkänna.

12. Kvinnorna förlorar på skatteomläggningen

Skatteomläggningens stora förlorare är kvinnorna. Kvinnorna utgör en majoritet av dagens arbetarklass. De har de tyngsta jobben, de sämsta arbetstiderna och de lägsta lönerna. Hittills gjorda fördelningsstudier visar att låginkomsttagare i bästa fall får +-0 i utfall av skatteomläggningen. Många, däribland vpk, menar att låginkomsttagarna kommer att få betala en stor del av de kraftiga skattesänkningar för hög- och medelinkomsttagarna som skatteomläggningen innebär.

Vpk är mycket kritiskt till att regeringen inte tar upp skatteomläggningens konsekvenser för kvinnorna. Det faktum att detta inte uppmärksammas i propositionen är anmärkningsvärt mot bakgrund av de jämställdhetsmål som regering och riksdag slagit fast. I propositionen om Jämställdhetspolitiken inför 90-talet fastslås att den ekonomiska politikens roll för jämställdheten mellan kvinnor och män liksom fördelningen av ekonomiska resurser måste uppmärksammas. Bland de åtgärder som då fastslogs sades att fördelningen av ekonomiska resurser mellan könen skall följas löpande och redo-

visas i budgetprocessen samt att statliga utredningar i ökad utsträckning skall analysera sina förslag ur jämställdhetsperspektiv. Detta har inte skett i skattepropositionerna!

Mot. 1989/90
Sk81

12.1 Det som drabbar kommuner och landsting drabbar kvinnor

En av skatteomläggningens konsekvenser blir ökade kostnader för kommuner och landsting. Vpk har kritiserat skatteomläggningen för att den inte tagit upp kommunernas ekonomi eftersom det är den proportionella kommunal- och landstingsskatten som är mest betungande för låg- och medelinkomsttagare. Detta kommer också att drabba kvinnor hårdare än män, men det har inte berörts i propositionen.

Det föreslagna skattestoppet för kommuner och landsting tillsammans med kravet att staten skall dra in de ökade intäkter som skatteomläggningen ger kommuner och landsting, kommer att innebära stora nedskärningar inom den offentliga sektorn där 80% av de förvärvsarbetande kvinnorna finns. Detta sker samtidigt som man vet att behoven av äldreomsorg kommer att öka och att barnomsorgsmålet om full behovstäckning inte kommer att kunna uppnås. Inte heller dessa konsekvenser för i huvudsak kvinnor har behandlats i propositionen.

12.2 Kan kvinnorna öka sin lön genom att arbeta mer?

En av skatteomläggningens målsättningar har varit att det skulle löna sig mer att arbeta. I propositionen har man också räknat med dynamiska effekter, dels genom att godta RINK:s bedömning av en produktionsökning motsvarande 1% ökning av arbetsinkomsterna på kort sikt och 4% på lång sikt, dels genom att beräkna att de dynamiska effekterna ger en budgetförstärkning på 5 miljarder kr för åren 1991 – 1993. En grupp som teoretiskt skulle kunna öka sin inkomst genom att arbeta mer är kvinnorna eftersom det är de som arbetar deltid i dag. Det visar sig också att det är kvinnornas ökade förvärvsarbete som har räddat hushållens köpkraft på 80-talet. Men kommer kvinnorna att kunna arbeta mer? Med en offentlig sektor i ekonomisk kris, kommunalt skattestopp, uppskjuten utbyggnad av föräldraförsäkringen och brist på barnomsorg minskar kvinnornas möjligheter att öka sin inkomst genom att arbeta mer. En annan möjlighet är att männen som vanligen har de högre lönerna, blir de som ökar sin arbetstid. Detta skulle leda till att arbetsdelningen förstärks och jämställdheten mellan kvinnor och män minskar.

Vpk anser att det är märkligt att ingen av dessa effekter nämnts i propositionen. Vi kräver att i den utvärdering som ska göras av skatteomläggningen skall inga en särskild redovisning av dess konsekvenser för kvinnor.

13. Dynamiska effekter

Nyliberaler menar att sänkta skatter leder till stora positiva effekter. Människor arbetar mer och investeringarna ökar. Då växer nationalprodukten och skatteinkomsterna stiger. Skattesänkningen finansierar sig själv. Resonemanget liknar drömmen om "perpetuum mobile". Evighetsmaskinen som

genererar sin egen kraft. Dvs. sänkt skatt ger ökade skatteintäkter. Ingen har lyckats konstruera perpetuum mobile inom mekaniken. Det går troligen inte att göra det i skattepolitiken heller.

Mot. 1989/90
Sk81

13.1 Dynamiken i RINK

De dynamiska effekterna uppskattas i utredningen från 1 % direkt, till mellan 5 och 9 % på sikt. Dynamiken är en förutsättning för utredningens finansiering och fördelningsstudier. RINK skrev "Om man tror att de dynamiska effekterna är försumbara så försvagas motiven för en skattereform av denna typ". (RINK betänkande del I, sid 221)

I USA skulle en stor del av skattesänkningarna finansieras med dynamiska effekter. Under Reagans tid växte budgetunderskotten stadigt. I USA fungerade inte dynamiken som budgetregulator.

RINK har beställt två expertrapporter om dynamiska effekter och ökat utbud av arbetskraft. Dels av Steinar Ström m.fl., dels av Sören Blomqvist.

I bägge rapporterna finns ett flertal beräkningar, och grovt sett skiljer de sig så att Ström inte finner några påtagliga effekter, medan Blomqvist uppskattar dem från 5 till 9 %. Av detta drar RINK slutsatsen att de dynamiska effekterna kan beräknas till ca 1 % omedelbart och ca 4 % inom några år.

13.2 Andras bedömningar

Folkpartiet tror på en än större dynamik och centerpartiet har tidigare finansierat en betydande del av sitt alternativ med intäkter från dynamiska effekter.

Andra bedömare är mer osäkra. "Om man levat igenom de senaste decennierna i USA så blir man lätt skeptisk när det gäller dynamiska effekter av skattereformer. I USA har det inte lett till sådana dramatiska höjningar av arbetsviljan och produktionen att det kunnat täcka budgetunderskotten". (Leif Mutén expert i internationella valutafonden, knuten till RINKs expertgrupp, Dagens Industri, nr 146/89)

Eller direkt avvisande. "Dynamiska effekter tror jag på när jag ser dom" – "–" Vi har redan ett stort övertidsuttag hur skall folk orka jobba så mycket mer? "(Metalls ordförande i Dagens industri 1989-07-05)

I dynamikdebatten brukar liberaler peka på 70 % margineffekter och hävda att om skatten sänks så kommer s.k. "nyckelpersoner", att jobba mer i stället för att "spela golf eller renovera villan". De berörda kommer säkert att glädja sig åt sänkt skatt, men kommer och kan de jobba mer?

De "ledande" befattningshavarna har ofta sådana tjänster där det förutsätts att de arbetar maximalt. För många av dessa är en extra arbetsinsats (i tid) en följd av intressanta arbetsuppgifter, eller karriärambitioner. Många chefsavtal inom stat och kommun liksom i det privata näringslivet utesluter också möjligheten till övertidsuttag, vare sig i tid eller pengar.

Det är inte omöjligt att det i skiktet därunder, finns arbetstagare som tvekar mellan arbete och fritid av skatteskal. Här kan sänkt skatt spela en viss roll. Å andra sidan finns det här avtal, som ger möjlighet till kompensation i fritid. Vi vet också att fritid, familjeliv etc blir allt viktigare faktorer för många människor. Det är därför lika troligt att många kommer att utnyttja en sänkt skatt på arbetsinkomster till att skära ned sin arbetstid.

13.3 Dynamik och piskeffekten

Det är dock möjligt att RINK:s anhängare kan få rätt när de säger att RINK:s förslag leder till ökat utbud av arbetskraft. Denna möjliga följd finns främst genom den "piskeffekt" som skapas genom skatteomläggningen.

Bland de som vinner lite eller förlorar på skatteomläggningen märks inkomsttagare med låg lön, tex kvinnor med deltidsarbete. Om inkomstskatten sänks enligt proposition 1989/90:110 tjänar lågavlönade måttligt på sänkningen. Genom att den finansieras via breddad moms och ökade boendekostnader kan de sammanlagda effekterna leda till en mycket liten ökning eller rentav minskad disponibel inkomst, för många lågavlönade.

De högavlönade däremot tjänar rejält på sänkta skatteskalor, och förlorar relativt måttligt på höjda indirekta skatter. Gapet mellan grupperna växer.

Om de lågavlönade vill behålla sin köpkraft, och inte halka ännu mer efter de högavlönade så har de två möjligheter.

1. Begära högre lön.
2. Arbeta mer, dvs få ökad inkomst.

Mindre behov av löneökningar och därmed minskad inflation är ett standardargument för marginalsattesänkningar. Detta argument kan spegelvändas. Dvs sänkta marginalsatter leder till ökade lönekrav bland låg- och normalinkomsttagare.

Om låginkomsttagarna inte har styrka att tvinga till sig bättre avtal, så kan de få högre inkomst genom att jobba mer. Denna möjlighet kan lättast nyttjas av de som jobbar deltid. I samband med en skatteomläggning enligt RINK måste en sådan utveckling betraktas som trolig.

Vi får möjligen efter hand dynamiska effekter – bland låginkomsttagare, barnfamiljer och kvinnor.

13.4 Dynamiken i proposition 1989/90:110

I debatten liksom i propositionen har man nu skruvat ner förväntningarna på de dynamiska effekterna. Bland fackekonomier finns få om ens några som vill göra anspråk på att kunna göra solida förutsägelser om hur utbudet av arbetskraft och skatteintäkterna påverkas av sänkta marginalsatter.

Regeringen hävdar nu att de dynamiska effekterna inte främst härrör från ett ökat utbud av arbetskraft utan lika mycket från en ekonomi som mera allmänt fungerar bättre. Med en sådan utgångspunkt torde det bli närmast ogörligt att beräkna det som betecknas som dynamisk effekt från skatteomläggningen.

Detta gör det mindre välbetänkt att finansiera omläggningen med ca 5 miljarder kr från dessa omtvistade dynamiska effekter. Självklart bör en skatteomläggning leda till en bättre fungerande samhällsekonomi. Det är dock inte bra bl.a. från stabiliseringspolitiska utgångspunkter, att låta en skatteomläggning realt vara ofinansierad med ett så stort belopp som 5 miljarder kr. Med dessa överväganden avvisar vpk att ta med en post för dynamiska effekter i finansieringen av skatteomläggningen.

14. Budgeteffekter – vpk:s alternativ

Vpk:s förslag till skattereform utgår liksom regeringens från en omfattande sänkning av inkomstskatten. Dessutom föreslår vi att momsen på mat reduceras med en tredjedel, samt att momsen på energi, vatten, avlopp och sophämtning slopas. Sammantaget innebär detta en budgetförsvagning med 79,8 miljarder kronor, med andra ord 10,0 miljarder kronor mer än vad regeringen föreslår.

I huvudsak finansieras vpk:s skattesänkningar med skärpt beskattning av företag och kapital. Endast en begränsad del av budgetförstärkningen härrör från momsbreddning och vidgad bas för beskattning av arbetsinkomster. En annan skillnad gentemot regeringens förslag är att vi inte räknar in några s.k. dynamiska effekter som finansieringskälla.

Samttaget innebär vpk:s förslag en förstärkning av budgeten med 86,6 miljarder kronor. Detta skall jämföras med den ovan beskrivna försvagningen på 79,8 miljarder kronor. Vårt förslag uppvisar således ett plus på 6,8 miljarder kronor. Dessa pengar skall föras över till kommunerna. Denna överföring i kombination med det av oss föreslagna grundavdraget innebär en förstärkning av kommunernas intäkter med 9 miljarder kronor jämfört med regeringens förslag.

Sammanställning av budgeteffekter miljarder kronor *Genomsnitt för perioden 1991–1993*

Budgetförsvagningar

Skattebortfall genom sänkta skattesatser m.m. för inkomster före underskottsavdrag	54,9
Höjt pensionstillskott och höjd KBT	1,6
Höjda bostadsbidrag	1,0
Höjda barnbidrag utöver slopade livsmedelssubventioner	3,8
Sänkt moms på mat	7,0
Slopad moms på energi	10,2
Slopad moms på vatten, avlopp och sophämtning	1,3
SUMMA	79,8

Budgetförstärkningar

Arbetsinkomster	7,8
Kapitalinkomster	40,9
Enskild näringsverksamhet och särskild löneskatt	9,2
Indirekta skatter	21,5
Aktiebolag och andra juridiska personer	7,2
Dynamiska effekter	0,0
SUMMA	86,6
NETTO	6,8

15. Fördelningseffekter

15.1 Fördelningsstudier

Vpk:s reservation till RINK-utredningen inleds med följande:

”Gänge rik till – och fattig från är ett lämpligt epitet att åsätta utredningens förslag till skattereform”.

Regeringen sprider en motsatt bild. Den vill göra troligt att alla vinner på

reformen, och mest vinner gruppen "arbetare". De grupper som enligt utredningen förlorar på reformen är hushåll med stora förmögenheter och de som har de allra högsta inkomsterna.

Mot. 1989/90
Sk81

Vad är sanning?

Från regeringssidan avvisar man bestämt en rak jämförelse mellan inkomstskikt och skattenivå.

"Fördelningseffekterna av en isolerad marginalsattesänkning kan i viss mån belysas genom en traditionell beräkning av skatteändringar för olika inkomstnivåer. En sådan redovisning är emellertid irrelevant för den här föreslagna skattereformen.(RINK I, sid 226)

Skattesänkning enligt proposition 1989/90:110 vid olika årsinkomster

Årsinkomst kr	Skattesänkning kr
20 000	300
40 000	900
60 000	1 050
80 000	3 750
100 000	6 000
120 000	7 400
140 000	8 800
160 000	11 600
180 000	15 950
200 000	16 750
250 000	24 250
300 000	31 750
500 000	61 750

Som synes så gäller *gånge rik till*. Tabellen ger inte en fullständig bild av omläggningen. Det är, trots det, en av olika, sanna bilder av skatteomläggningens följder. Det finns dock mer fullständiga utvärderingar av omläggningens effekter.

Beräkningar gjorda inom RINK

I bilagedelen till RINK finns två rapporter angående fördelningseffekter. Båda rapporterna redovisar stora osäkerhetsmoment.

Den ena rapporten räknar med dynamiska effekter och förutsätter att reformen leder till att reallönerna stiger med 1% på kort sikt och på lång sikt med 4%. Rapportens långtidalternativ bygger på att hushållen får tillbaks 12 miljarder kr i form av reducerad moms och bidrag. Man räknar också med höjda barnbidrag när man beräknar fördelningseffekter men barnbidragshöjningar är ingen effekt av skatteomläggningen och borde inte räknas in.

Enligt rapporten kommer skattereformen att leda till en genomsnittlig ökning av disponibel inkomst med 2 100 kr på kort sikt. Höjningen är dock inte jämnt fördelad utan "hushåll med hög bruttointkomst per konsumtionsenhet ökar sin disponibla inkomst mest." (Bil 8 sid 4) Dvs högavlönade tjänar mer på skatteomläggningen.

Även indelningen av arbetare och tjänstemän förvanar. Vid ett ytligt påseende verkar rapporten visa på en traditionell fördelningspolitisk profil, men det visar sig att till gruppen högre tjänstemän hänförs alla yrken med vissa formella utbildningskrav och rapporten säger: " Det betyder att en

mängd yrken med relativt låg lön men med lång utbildning räknas som högre tjänstemän." (Bil 8 sid 5)

Även den andra rapporten laborerar med dynamiska effekter på samma sätt som den föregående. Enligt denna rapport är RINKs förslag mest ogynnsamt för boende i eget hem i storstäderna, medan hushåll i lägenhet får en ökning av sin disponibla inkomst. I genomsnitt vinner hushållen mellan 1-2% i disponibel inkomst. Detta gör ca 2 200 kr/år (under angivna dynamiska effekter och med höjt barnbidrag). Rapporten anger dock att resultaten varierar mellan och inom hushåll och kategorier. I hela gruppen förlorar nästan vart femte hushåll mer än 2 000 kr/år. (Bil 17, sid 15, tab 3.1)

Slutsatsen som vpk drar är att rapporterna visar stora osäkerhetsfaktorer och i vissa fall underliga indelningar. Rapporterna förstärker vår uppfattning om att RINK kan karakteriseras med orden Gånge rik till – och fattig från.

Andra fördelningsstudier

Uttöver de fördelningsstudier som görs inom Rink finns ett flertal andra studier, bl.a. från LO, TCO samt Statistiska centralbyrån SCB. Några huvudpunkter i dessa studier är följande.

I LO-utredningen påvisade man att 29 procent av alla hushåll skulle förlora på RINK:s förslag. Hela 41 % av löntagarna skulle förlora enligt LO rapporten. Enligt LO låg brytpunkten för förlust vid inkomster under 125 000 kr.

Av SCB-studien framgick att 600 000 hushåll skulle förlora på RINK. I inkomstgruppen 300 000 – 400 000 kr vinner 75 procent, och i medeltal vinner man ca 7000 kr. I inkomstgruppen mellan 50 – 100 000 kr vinner endast 8 procent, medan 33 procent i gruppen förlorar. Enligt SCB fanns de flesta förlorarna bland låginkomsttagarna.

Förlorarna på skattomläggningen är således de lågavlönade. I denna grupp är kvinnorna överrepresenterade, och en särskilt utsatt grupp är de deltidsarbetande kvinnorna.

RINK jämfört med proposition

Det torde stå klart att förslagen från RINK och KIS brast i fördelningspolitisk synvinkel. Regeringens proposition avviker dock från utredningsförslagen i vissa avseenden.

Gränsen för statlig inkomstskatt har sänkts från 200 000 kr till 180 000 kr, och ett höjt grundavdrag har införts för vissa lägre inkomstkikt. Detta är positivt och förbättrar fördelningsprofilen.

De positiva effekterna upphävs dock av andra åtgärder. Uppgörelsen mellan regeringen och folkpartiet innebär väsentliga lättnader för höginkomsttagarna vad gäller kapitalbeskattningen. Ränteavdragstaket mjukades upp. Propositionen tillåter fullt avdrag för nettoräntor upp till 100 000 kr. Vidare så lättar propositionen på beskattningen av kollektiva och individuella pensionsfonder. Här sänks skattenivån från föreslagna 20 % till 15 respektive 10 %.

Detta ger stora lättnader för höginkomsttagarna. Enligt LO:s fördelningsstudie innebar RINK:s förslag till beskattning av avkastningen på individu-

ella pensionsförsäkringar och tjänstepensionsfonder en mycket påtalig progressiv effekt. Enligt LO-studien skulle RINKs förslag för individuella pensionsförsäkringar betyda en ökad utgift på 113 kronor för personer i inkomstskiktet 100 000–125 000 kronor. För personer i inkomstskiktet över 250 000 kronor innebar det en merkostnad på 2 158 kr. Samma förhållande råder i princip för de kollektiva pensionsfonderna, 226 kronor i det lägre skiktet och 2 968 kronor över 250 000 kronor.

Ovanstående försämringar av RINK-förslaget motverkar och upphäver troligen de fördelningspolitiskt positiva effekter som det förhöjda grundavdraget skulle ha kunnat medföra.

Regeringens redovisning

Regeringen redovisar i proposition 1989/90:110 en fördelningsanalys som hävdar att de flesta hushåll vinner på kort sikt, och alla hushåll vinner på lång sikt. Det är svårt att analysera regeringens uppgifter och metoder, då detta avsnitt i propositionen är tämligen summariskt.

Man kan dock antaga att den metodik som ligger bakom regeringens uppgifter nära ansluter till de metoder som redovisats i RINK:s bilagor 8 och 17. Majoriteten i RINK menade att rapporterna visade att RINK tillgodosatt de fördelningspolitiska kraven. Det är vpk:s mening att majoriteten i RINK tolkade rapporterna på ett vågat vis. Vpk menar att det är fullt möjligt att använda bilagorna som ett stöd för den motsatta ståndpunkten, dvs att RINK brast i fördelningspolitiskt hänseende. Om regeringen har tillämpat samma tolkning som RINKs majoritet så finns det skäl att ifrågasätta de slutsatser som redovisas i propositionen.

Vpk yrkade i december 1989 att en parlamentarisk kommission borde tillsättas för att studera de fördelningspolitiska aspekterna på en ev skatteomläggning. Vpk har upprepat kravet i en motion från januari 1990, samt förslag om initiativ från skatteutskottet. Hittills har dock socialdemokrater, folkpartiet, och moderaterna ställt sig avvisande. Det är vpk:s mening att riksdagen bör uttala sig för en parlamentarisk utvärdering av skatteomläggningen ur fördelningsperspektiv.

En sådan utvärdering bör göras såväl på hushållsnivå som individnivå. Det senare är speciellt viktigt ur jämställdhetssynpunkt. En majoritet av de lågavlönade är kvinnor, och det är inte acceptabelt att flytta över skatteuttaget från män till kvinnor.

15.2 Fördelningseffekter – vpk

Vpk:s förslag till skatteskala innebär större skattesänkningar för deltidsarbetande och låginkomsttagare än vad regeringen förslår. Samtidigt erhåller inte mellan- och höginkomsttagarna lika stora skattesänkningar som i regeringens förslag.

En annan viktig skillnad är valet av finansieringsformer. Regeringens tal om att man inför enhetlig kapital- och företagsbeskattning är ej korrekt. Den 30-procentiga beskattningen av kapital- och företagsvinster är i regeringens förslag snarare undantag än regel. Vpk förespråkar inte enbart en sådan enhetlighet utan föreslår det också. Vårt förslag till enhetlig kapital- och före-

tagsbeskattning på 30 % innebär ökade skatteinkomster med 16 miljarder kronor jämfört med regeringens förslag.

De ökade skatteintäkter som en skärpt beskattning av företag, näringsverksamhet och kapital ger motsvarar således i stort sett i vårt förslag det skattebortfall som följer av den av oss föreslagna sänkningen av inkomstskatterna. Hushållen behöver därför endast i sin funktion av kapitalägare eller näringsidkare betala den sänkta inkomstskatten.

Låginkomsttagarna disponerar mindre kapitalresurser än höginkomsttagarna. Detta gör att den sänkta inkomstskatten i huvudsak finansieras av höginkomsttagare och företag.

Vpk:s förslag innebär inte bara sänkta inkomstskatter för hushållens del. Förutom att vi går med på regeringens förslag om höjda pensionstillskott, barn- och bostadsbidrag vill vi dessutom slopa moms på energi, vatten, avlopp och sophämtning, samt reducera den med en tredjedel på mat. Dessa förslag innebär en ytterligare förstärkning av hushållens finanser med 23,7 miljarder kronor.

Dessa åtgärder finansieras med en breddning av beskattningen av arbetsinkomster (7,8 miljarder kr), skärpta miljö- och punktskatter på energi (sammanlagt 15,4 miljarder kr), samt införandet av moms på tex teletjänster, finansiella tjänster, frisör och skönhetsvård, samt vissa typer av byggnadsverksamhet (sammanlagt 6,1 miljarder kr). Dessa skattehöjningar ger en sammantagen budgetförstärkning på 29,3 miljarder kronor. I inte oväsentlig utsträckning kommer dessa skattehöjningar att drabba hushållen i form av höjda priser och inkomstbortfall.

Vpk:s skattereform består således av två delar. Å ena sidan av sänkta inkomstskatter som finansieras genom en ökad beskattning av kapital, företag och näringsverksamhet. Å andra sidan av höjda bidrag till hushållen, ett slopande av moms på en rad områden, samt ett första steg mot ett slopande av moms på mat. Denna del finansieras med momsbreddning på andra områden, höjda miljö- och energiskatter, samt en breddning av basen för inkomstbeskattningen. Vårt förslag innebär inte bara en rättvisare skattereform än den som presenterats av regeringen, utan också en avgörande förbättring för låginkomsttagare på kapitalets bekostnad. Samtidigt innebär vårt skatteförslag en mer effektiv energi- och miljöbeskattning och en förstärkning av kommunernas inkomster.

16. Övriga synpunkter

16.1 Skattekvot

Begreppet skattekvot avser skatternas andel av bruttonationalprodukten BNP. Sverige har ett högt skatteuttag och därmed en hög skattekvot.

I lur stort skatteuttaget bör vara avgörs av vilka behov som finns i samhället av omfördelning samt den offentliga sektorns trygghet och service. Om klass- och inkomstklyftor växer ökar behovet av ett stort skatteuttag för att kompensera och utjämna de skillnader som finns i samhället.

Ett stort skatteuttag kan också erfordras för att styra resurser till framtidsinvesteringar i produktionskapital, tex infrastruktur eller utbildning och forskning.

I skattedebatten används ofta begreppet skattekvot på ett missvisande sätt. I kampanjer för sänkta skatter försöker nyliberala grupperingar ge intryck av att om skattekvoten ökar så skulle detta minska hushållens konsumtionsutrymme, eller minska den ekonomiska tillväxten. Ett sådant resonemang rymmer ett begränsat synfält.

Skattekvoten är avhängig tillväxten i ekonomin – BNP. Om tillväxten är lägre än löneökningarna ökar skattekvoten och omvänt om tillväxten är högre än samma löneökning minskar skattekvoten.

Vidare stannar inte skatteintäkterna i samhällets kassakista utan fortsätter i det ekonomiska kretsloppet. Skattepengar återförs direkt eller indirekt till hushållengenom s.k. transfereringar. Detta sker bl.a. inom ramen för socialförsäkringssystemet, barnbidrag, pensioner etc. När transfereringarna kan ökas ger det dessa hushåll mer pengar att röra sig med.

Skattepengar återförs även till hushåll och företag, när de bl.a. brukas för offentlig konsumtion, typ skola, sjukvård, m.m. Om detta inte betalas via skatten skall det ändå betalas, och då direkt ur den egna plånboken. Den som har mest i plånboken kan köpa sig bäst kvalité.

Skattekvoten i Sverige jämförs ibland med skattetrycket i andra länder. I dessa jämförelser ligger Sverige högt, men jämförelserna är oftast inte helt korrekta. I Sverige ingår avgifter till socialförsäkringssystemet (arbetsgivaravgifter) i skattekvoten. I andra länder ligger oftast dessa avgifter utanför skattesystemet. Där betalas de i form av försäkringsavgifter och ingår inte i skattekvoten.

Fragan om skattekvotens storlek är inte det väsentliga utan var och hur skatterna tas ut och vad de används till. Om skattekvoten ökar för att minska inkomstklyftorna och trygga välfärden så är det enligt vpk:s mening bra, men om skattekvoten ökar för att bygga fler JAS-flygplan eller för att subventionera storföretagens vinster är det dåligt.

16.2 Real eller nominell beskattning

I december 1989 tillsatte regeringen en expertutredning med uppgift att lägga förslag om inflationskorrigerad inkomstbeskattning, IBU. Utredningen lämnade sommaren 1989 ett förslag till real beskattning av företag och kapitalinkomster. Tanken på real beskattning hade redan prövats av RINK och URF men avvisats, bl.a. av tekniska skäl.

Dagens skattesystem blandar reala och nominella skatteprinciper. I ett reall system beräknas skatten efter avdrag för inflation, i nominella system kompenseras vanligen inflationseffekterna genom låga skattesatser eller avdragsmöjligheter.

I regeringens proposition har man valt att försöka renodla de nominella skatteprinciperna. Detta låter sig dock aldrig göras till 100 %, bl.a. då all löpande inkomstbeskattning till sin natur är av real karaktär.

Regeringen har också efter krav från folkpartiet accepterat att skatteskalorna skall inflationsskyddas med konsumentprisindex samt 2 % därutöver. Detta är i praktiken en förstärkning av det reala inslaget i inkomstbeskattningen.

Vpk har drivit krav på real beskattning av pensionssparandet. Regeringen

tillsatte också en utredning som föreslog detta. Efter protester från borgerligt håll släppte socialdemokraterna förslaget.

IBU:s förslag har inte resulterat i någon större debatt. Ingen förnekar dock att IBU:s förslag är tekniskt genomförbart.

Med IBU:s modell skulle "behovet" av en låg skatt på kapital (30 %) falla bort. IBU föreslår höjd kapitalskatt till 50 %. På företagsidan vill IBU att avsättningsrätten till skatteutjämningsreserven minskas från föreslagna 30 % till 20 %. Problemet med ökad skattebelastning på boendet vill IBU lösa med sänkt fastighetsskatt.

Det är vpk:s mening att real beskattning kan ses som en möjlighet att öka skatteuttaget på kapital och företagssektorn. Det finns därutöver andra skäl som talar för en real beskattning.

Förslagen från RINK och URF bygger på en inflation som uppskattas till 4 %. Under den senaste 20-årsperioden har inflationstakten varit drygt 8 % per år. Den har inte något år kommit ner så lågt som till 4 %.

Om inflationen ligger runt 10 % så kan realräntan på tex banksparande med en nominell skatt på 30 % bli negativ.

I IBU:s modell med 50 % i realbeskattning garanteras en positiv realränta på banksparande.

IBU:s förslag innebär att om en person har 100 000 kr på banken, till 7 % ränta, och inflationen är 4 %, då skall 7 000 kr tas upp som inkomst medan 4 000 kr medges i inflationsavdrag. Den skattepliktiga delen blir 3 000 som skattas till 50 % = 1 500 kr i skatt.

En person med 100 000 kr i skuld till 10 % ränta, vid 4 % i inflation, får göra avdrag med 10 000 kr minskat med inflationsvinsten på 4 000 kr. Avdragsunderlaget blir således 6 000 kr, och detta ger en skattereduktion på 3 000 kr.

IBU:s modell stimulerar sparandet. Den nominella beskattningen däremot leder vid hög inflation till fördelningspolitiska problem genom att kapitalstarka grupper har möjlighet att skydda sig respektive tjäna på inflationen. Vid hög inflation i ett nominellt skattesystem stiger avkastningskraven på kapital till mycket höga nivåer. Detta motverkar investeringarna, resultatet blir sänkt produktivitet och lägre levnadsstandard. Hög inflation i ett nominellt skattesystem gör också att lånefinansierad konsumtion gynnas.

Vpk menar att tanken på en real kapital- och företagsbeskattning änyo bör prövas. Denna förnyade prövning bör ske genom en parlamentarisk utredning. Riksdagen bör ge regeringen detta till känna.

16.3 För- och nackdelar med höga skatter

Sverige har höga skatter. Höga skatter ger många fördelar, bl. a. möjligheten att bedriva rättvis fördelningspolitik, ge alla lika trygghet, sjuk- och hälsovård, skola, kultur, osv.

Länder med lägre skatter har oftast mindre av denna trygghet och utbud än Sverige. I USA lägger man dock ut mer av sin BNP på sjukvård än Sverige. Där betalas sjukvården av privata försäkringar utanför skattesystemet. Lägre skatt, högre kostnader och en orättvis fördelning.

– Höga skatter på arbetsinkomster ger risk för skattetrötthet, dvs att me-

delinkomsttagare följer lockrop om systemskifte i nyliberal riktning. Höga marginalskatter kan tänkas leda till att människor väljer att arbeta mindre. Risken skall inte överdrivas. Sverige har världens högsta marginalskatter men samtidigt världens högsta förvärvsfrekvens. Utslaget på alla vuxna i befolkningen ligger vi tvåa efter Japan i antalet arbetstimmar per person.

- Höga indirekta skatter, t ex hög generell moms, ger orättvisa fördelnings-effekter. Låginkomsttagarna får betala högst andel av sin inkomst i skatt.
- Hög skatt på kapital kan leda till lägre sparande och fungera som broms på investeringar.
- Höga företagsskatter, skatt på produktionen kan bromsa investeringarna.

Vpk menar att skatteuttaget skall fördelas på alla dessa områden. Tyngdpunkten bör dock ligga på produktion och kapital. Detta förutsätter någon typ av samhällelig styrning över produktion samt sparande och investeringar.

17. Hemställen

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen avslår proposition 1989/90:110,
2. att riksdagen avslår proposition 1989/90:111
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att en skattereform inte kan utgå från den skatteuppgörelse som träffats mellan socialdemokraterna och folkpartiet.
4. att riksdagen hos regeringen begär att en parlamentarisk beredning tillsätts för att omarbeta förslagen från RINK, KIS, URF och IBU och lägga ett samlat skatteförslag som vilar på principen skatt efter bärkraft.

Vid avslag på yrkande 1 och 2 hemställs

5. att riksdagen beslutar att statlig skatt, frånsett ett grundbelopp på 100 kr, skall utgå efter följande skala:

Taxerad inkomst

180 000 kr -	20 %
240 000 kr -	30 %
300 000 kr -	40 %

6. att riksdagen beslutar att grundavdraget sätts till 10 000 kr och att det i intervallet 30 000 kr till 60 000 kr trappas upp till 20 000 kr för att sedan i intervallet 120 000 kr till 180 000 kr trappas ner till 0 kr i enlighet med vad som anförs i motionen,

7. att riksdagen avslår förslaget att slopa skattefriheten upp till 5 000 kr för inkomster från bär- och kottplockning,

8. att riksdagen beslutar att avdragstaket för fackföreningsavgifter höjs till 2 500 kr och att skattereduktionen sätts till 30 %,

9. att riksdagen avslår förslaget att den skattskyldige själv skall framställa särskilt yrkande om skattereduktion för fackavgift,

10. att riksdagen beslutar att avtalsförsäkringarna skall vara skattebefriade i den utsträckning de är i dag,

11. att riksdagen hos regeringen begär en utredning om konsekvenserna av slopad kvittningsrätt vad gäller näringsverksamhet liksom

möjligheter att introducera nya former av kvittning i enlighet med vad som anförs i motionen,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att en översyn av företagsbeskattningen bör göras så att mindre företag inte skattemässigt missgynnas gentemot de större börsbolagen,

13. att riksdagen avslår förslaget att införa en skatteutjämningsreserv – SURV.

14. att riksdagen hos regeringen begär förslag om särskilda övergångsregler för avskattning av fonderade medel och viss möjlighet till resultatutjämning för mindre företag.

15. att riksdagen avslår förslaget att avskaffa den reall beräknade vinstdelningsskatten.

16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att förslaget om en real kapitalbeskattning bör prövas i en parlamentarisk utredning.

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att systemet med avdrag för ränteutgifter på sikt bör slopas och en statlig bostadsbank med uppgift att finansiera bostadslån till låg och fast ränta inrättas.

18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att frågan om en progressiv kapitalbeskattning bör prövas enligt vad som anförs i motionen.

19. att riksdagen beslutar att kapitalinkomster från allemanssparande, allemansfond och ungdomssparande beskattas med 30 %.

20. att riksdagen beslutar att avkastningsskatten på tjänstepensioner och övrigt pensionssparande sätts till 30 %.

21. att riksdagen avslår regeringens förslag att anskaffningsvärdet för aktier schablonmässigt skall kunna beräknas till 20 % av försäljningspriset.

22. att riksdagen beslutar att kapitalinkomster vid försäljning av aktier beskattas med 30 %.

23. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att effekterna av den enhetliga kapitalbeskattningen på bank- och pensionssparandet måste följas noga.

24. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att frågan om realbeskattning av kollektiva pensionsfonder bör prövas, så att avkastning över en viss realränta beskattas med 30 %.

25. att riksdagen beslutar att möjligheten att kvitta förluster mot vinster för marknadsnoterade aktier begränsas till 70 % även under samma beskattningsår.

26. att riksdagen beslutar om ett skattetak på 15 % av försäljningsintäkten för privata permanentbostäder.

27. att riksdagen beslutar att inte ha något skattetak för försäljningsintäkten på övriga bostäder.

28. att riksdagen beslutar om ett fullständigt avdragstak för ränteutgifter vid 100 000 kr för vuxna och 10 000 kr för barn i enlighet med vad som anförs i motionen.

29. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att frågan om en produktionsfaktorskatt – proms – bör utredas ytterligare,
30. att riksdagen avslår regeringens förslag om införandet av moms på fastighetsskötsel och inrikes transporter,
31. att riksdagen beslutar att energi, vatten och avlopp undantas från momsplikt från 1991,
32. att riksdagen avslår regeringens förslag att momsbelägga fjärrvärme,
33. att riksdagen hos regeringen begär förslag om moms på finansiella tjänster,
34. att riksdagen hos regeringen begär förslag om avveckling av matmomsen i enlighet med vad som anförs i motionen,
35. att riksdagen beslutar att koldioxidskatten ej skall ingå i underlaget för den energiintensiva industrins nedsättning av skatt på energi,
36. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att en översyn av den energiintensiva industrins skattenedsättningar skyndsamt bör göras av en från industrin fristående utredare,
37. att riksdagen beslutar höja punktskatten på elkraft med 4 öre/kwh med reduceringar till särskilt elintensiv industri,
38. att riksdagen beslutar höja punktskatten på bensin med i genomsnitt 0.50 kr/liter och motsvarande för diesel,
39. att riksdagen beslutar höja punktskatten på olja med 250 kr/kubikmeter,
40. att riksdagen beslutar höja punktskatten på kol med 500 kr/ton,
41. att riksdagen avslår regeringens förslag att avskaffa en rad punktskatter bl.a. på kemisk-tekniska produkter (parfym etc), choklad och konfektyrer, läskedrycker, videobandspelare, kassettband och stämpelskatt på förvärv av skepp,
42. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att ett slopande av dessa punktskatter kan prövas när matmomsen reduceras,
43. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en förändring av det kommunala skattesystemet,
44. att riksdagen beslutar att kommunerna får behålla de intäkter som de får genom den vidgade skattebasen och momsavdrag,
45. att riksdagen vid avslag på yrkande 43 beslutar att anslå 9 miljoner kr till ett ekonomiskt stödpaket för kommunerna,
46. att riksdagen avslår regeringens förslag om skatt på fastighetsskötsel i egen regi,
47. att riksdagen beslutar att hela byggmomsen vad avser åtgärder i permanentbostäder kompenseras via ett investeringsbidrag,
48. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att den löpande beskattningen av boendet bör vara låg och att avskattningen främst bör ske genom beskattning av uppkomna realisationsvinster,
49. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att den löpande bostadsbeskattningen bör knytas till fastighetens bruksvärde som bostad och inte som nu till fastighetens taxeringsvärde,

50. att riksdagen beslutar att förmögenhetsskatt skall utgå enligt följande skala:

Mot. 1989/90
Sk81

Belopp i kronor	Förmögenhetsskatt
800 000 – 1 200 000	1,5 %
1 200 000 – 1 600 000	2,0 %
1 600 000 – 2 600 000	2,5 %
2 600 000 –	3,0 %

51. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att värdegrunderna för förmögenhet bör ses över i enlighet med vad som anförs i motionen och att åtgärder vidtas mot manipulerande av lån,

52. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att grundpensionerna bör höjas,

53. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att skatteomläggningens konsekvenser för kvinnorna skall ingå i en särskild redovisning i den utvärdering som skall göras av skatteomläggningen,

54. att riksdagen beslutar att dynamiska effekter inte skall redovisas som finansiering av skatteomläggningen,

55. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att en parlamentarisk utvärdering av skatteomläggningen bör göras ur fördelningsperspektiv både på hushålls- och individnivå för att se effekterna ur jämställdhetssynpunkt,

56. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att tanken på en real företagsbeskattning ånyo bör prövas av en parlamentarisk utredning.

Stockholm den 2 maj 1990

Lars Werner (vpk)

Bertil Måbrink (vpk)

Lars-Ove Hagberg (vpk)

Margó Ingvardsson (vpk)

Maggi Mikaelsson (vpk)

Berith Eriksson (vpk)

Bo Hammar (vpk)

Ylva Johansson (vpk)

Lars Bäckström (vpk)

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Mot. 1989/90

Sk81

FÖR EN RÄTTVIS SKATTEREFORM

Inledning	1
Sammanfattning	1
1. VARFÖR BEHÖVS DET EN SKATTEREFORM?	
1.1 Bakgrund	2
1.2 Internationell skattepolitik	5
2. VÄGEN TILL PROPOSITION	
2.1 Skatteutredningarna	7
2.2 Uppgårelsen s-fp	8
3. PROPOSITIONERNA	9
4. VPK:S SKATTEPOLITIK	
4.1 Vpk:s skatteprinciper	9
4.2 Vpk:s förslag för 1991	11
5. INKOMSTBESKATTNING	
5.1 Skatteskala m m.	12
5.2 Breddad beskattning av arbetsinkomster	13
5.3 Beskattning av näringsverksamhet	14
6. FÖRETAGSBESKATTNING	
6.1 Allmänt	15
6.2 Företagsvinster i Sverige	16
6.3 Kritik	16
6.4 Vem betalar bolagsskatten?	17
6.5 Vpk:s överväganden	17
7. KAPITALBESKATTNING	
7.1 Allmänt	18
7.2 Kapitalbeskattningen 1991	18
7.3 Budgeteffekter	19
8. INDIREKTA SKATTER	
8.1 Allmänt	20
8.2 Proms	20
8.3 Moms	21
8.4 Energibeskattnig	22
8.5 Punktskatter	23
9. KOMMUNALSKATT	23
10. BOSTADSBESKATTNING	
10.1 Allmänt	24
10.2 Regeringens propositioner	25
10.3 Vpk:s principsyn	25
11. PENSIONÄRERNAS SKATTEFÖRHÅLLANDEN	
11.1 Marginalskatteproblem	26
11.2 Grundavgift på pension	26
11.3 Propositionen	27
11.4 Vpk:s övervägande	27

12. KVINNORNA FÖRLORAR PÅ SKATTE- OMLÄGGNINGEN	Mot. 1989/90 Sk81
12.1 Det som drabbar kommuner och landsting drabbar kvinnor...	28
12.2 Kan kvinnorna öka sin lön genom att arbeta mer?	28
13. DYNAMISKA EFFEKTER	
13.1 Dynamiken i RINK	29
13.2 Andras bedömningar	29
13.3 Dynamik och piskeffekten	30
13.4 Dynamiken i proposition 1989/90:110.	30
14. BUDGETEFFEKTER – VPK:S ALTERNATIV	31
15. FÖRDELNINGSEFFEKTER	
15.1 Fördelningsstudier	31
15.2 Fördelningseffekter – vpk	34
16. ÖVRIGA SYNPUNKTER	
16.1 Skattekvot	35
16.2 Real eller nominell beskattning	36
16.3 För- och nackdelar med höga skatter	37
17. Hemställan	38

